

MEANDER #3

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

jaargang 20 | jul.-aug.-sept. 2022

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

4 De boeiende geschiedenis van de Belgische ornithologie
5 Paul Baekeland leeft verder in zijn werken én op het dorpsplein van Louise-Marie
6 Brem
8 Rapport over recreatiedruk en vogels
10 De leemgroeve in het Volkegembos
15 Maarkedal in de ban van bijenplekjes
16 Te 'gast' in de natuur
18 Doe mee met het 1.000+soortenjaar@Paddenbroek!
20 Sprinkhanen
24 Paddenstoelenkalender
25 Kalender
34 Bijzondere vogelwaarnemingen - lente 2022
35 De monumentale populier in de Leiemeersen van Deinze
36 Mediawatcher
39 Boekbespreking
40 Birdathon 2022

Natuurinbreuken? Inspectieregio West (provincie West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be • Telefonisch bereikbaar tijdens de kantooruren op **050 247 770**
Problemen of klachten tijdens het weekend: bel de politie!

natuurpunt

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360
RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

LIDMAATSCHAP
Je wordt lid door 30 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

CONTACTPERSONEN
Dirk Criel 055 45 66 10

WEBSITES
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be
www.facebook.com/np.vaplus
issuu.com/vlaamseardennenplus

AFDELINGEN
- **Kruisem**
  Eddy Van Den Abeele 0474 62 20 52
  ed.vandenabeele@skynet.be
- **Tussen Leie en Schelde**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@natuurpunt.be
- **Oudenaarde plus**
  Paul Cardon 0474 39 02 77
  cardon.paul@gmail.com
- **Ronse**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Sint-Lievens-Houtem**
  Erwin Declercq 09 282 06 70
  erwin.declercq@hubkaho.be
- **Vlaamse Ardennen**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Zwalmvallei**
  Jan François 09 361 03 00
  jan.francois@telenet.be

KERNEN
- **Rondom Burreken**
  Marie-Anne De Geest 0474 56 05 04
  marie-anne.de.geest@hotmail.be
- **Werkgroep Bos t'Ename**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be

WERKGROEPEN
- **Paddenstoelen**
  Eddy Saveyn 09 380 03 00
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Planten**
  Henk Coudenys
  coudenys.henk@belgacom.net
- **Vogels**
  Dimitri Van de Populiere 0473 52 13 44
  dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- **Zoogdieren**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be

RESERVATEN MET PROJECTNUMMER
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- **Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699**
- **Bois Joly 6625**
  Patrick Alexander 0495 45 37 77
  p.alexander@telenet.be
- **Bos t'Ename-Volkegembos 6121**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- **Bovenlopen Zwalm 6142**
  Heidi Demolder 055 42 16 45
  heidi.dm@telenet.be
- **Burreken 6602**
  Dirk Criel, dirkcriel@skynet.be
- **Faunahuis Burreken F-04031**
  Filip Hebbrecht 0490 57 18 33
  filip.hebbrecht@telenet.be
- **Feelbos-Kalkoven 6185**
  Lucien Vanden Daele 055 38 70 54
- **Grootmeers 6650**
  André Vandecapelle 0498 45 93 42
  andre.vandecapelle@skynet.be
- **Heurnemeersen 6063**
  Gerard Mornie
  gerard.mornie@pandora.be
- **Kordaelbos 6605**
  Lieven Kinds 09 383 71 39
  lieven.kinds@telenet.be
- **Langemeersen 6076**
  Alexander Van Braeckel
  0473 85 45 62
  alexander.tine@telenet.be
- **Leiemeersen Astene & Bachte 6109**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Maarkebeekvallei 6670**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Middenloop Zwalm 6160**
  Chris Nuyens
  chris_nuyens@telenet.be
- **Munkbosbeekvallei 6151**
  Laurent Flostroy 0498 67 71 09
  laurent.flostroy@pandora.be
- **Nukerkebos-Bosheide 6641**
  Simon Feys 0486 73 06 19
  simonfeys@yahoo.com
- **Paddenbroek 9401**
  Thijs Lietaer 0473 58 17 14
  thijs.lietaer@telenet.be
- **Parkbos-Uilenbroek 6136**
  Dominiek Decleyre
  dominiek.decleyre@gmail.com
- **Perlinkvallei 6204**
  Vincent Decroock 0498 10 95 39
  vincent.decroock@proximus.be
- **Pyreneeën-Tombele 6667**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Rooigembeekvallei 6669**
  Lies Van der Mast 0498 07 41 29
  liesje.vdm@hotmail.com
- **Vuilbroek 6126**
  Axel Heyerick 0479 29 94 73
  axel.heyerick@gmail.com
- **Wijmier 6141**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Vallei van de Zeverenbeek 6082**
  Rik Desmet 0497 87 56 14
  desmet.rik1@gmail.com

De Boembekemolen is het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Veerle Van Der Kelen
Coördinator bezoekerscentrum
Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
Boembeke 18 | 9660 Brakel
0487 32 52 06

MEANDER

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Redactie
redactiemeander@
natuurpuntvlaamseardennenplus.be
- Johan Cosijn 055 30 98 10
- Norbert Desmet 0494 65 33 91
- Rik Desmet 0497 87 56 14
- Ellis De Vuyst 0479 433 711

Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055 38 78 83
filip.keirse@telenet.be

Cover Moerassprinkhaan
foto: Lucien Vanden Daele

Lay-out SomethingEllis.be

Oplage 4420 ex.

Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €10 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Eddy Van Den Abeele.

FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C014767

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Natuur in het hart

Het bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen begon aan zijn tweede seizoen. Steeds welkom op ons terras op woensdag, vrijdag en zaterdagnamiddag of op zondag de ganse dag. Ondanks covid, hadden we een relatief mooie opkomst in 2021. Op de drukke momenten dienden wij zelfs extra vrijwilligers in te schakelen om op te dienen. Met grote dank aan onze ganse vrijwilligersgroep! Ondertussen hebben we hard gewerkt aan onze vergunningsaanvraag voor de aanbouw. Bij realisatie van deze aanbouw kunnen we het ganse jaar door bezoekers ontvangen. De eerste steenlegging kunnen we niet voorspellen maar onze aanvraag zal vermoedelijk ingediend zijn op het moment dat deze Meander in uw bus komt. Voor wie het nu reeds kriebelt om zich te engageren op de werf, welkom. Laat iets weten aan onderstaand mailadres en we informeren je ten gepaste tijde. We mikken hier op een zeer ruime groep.

Het bezoekerscentrum wil in de toekomst actief zijn voor het ganse werkgebied van de Vlaamse Ardennen. We willen een onthaalpoort zijn voor de Vlaamse Ardennen en willen bezoekers wegwijs maken: welke wandelingen mag je niet missen? Waar vind je de mooiste vergezichten? Waar kan je natuur ten volle beleven? Welke dieren en planten zijn bijzonder? Waar liggen onze natuurgebieden? Hoe kan je meehelpen aan behoud van onze natuur? Waar kunnen kinderen zich helemaal uitleven in de natuur? Of waar en wanneer kan je iets bijleren?

Kortom, we willen het aanbod promoten voor de hele Vlaamse Ardennen. Samen met jou willen we een sterk verhaal brengen en zoveel mogelijk mensen fan maken van onze prachtige streek. Met aandacht voor de toekomst, met respect voor iedereen.

Daartoe kregen we een prachtig kader aangereikt van Natuurpunt. Bij mijn weten de eerste keer dat Natuurpunt een dergelijke veelomvattende toekomstvisie uitschrijft en op grote schaal zal promoten. De posters van de campagne: 'Natuur in het hart, Vlaanderen 2050' zijn prachtig en krachtig, overzichtelijk en zeer toegankelijk. In ons bezoekerscentrum gaan we er alvast mee aan de slag. Wij hebben de poster met toekomstbeeld 'Heuvellandschapen' besteld voor op ons terras. De brochure: 'Natuur in het hart, Vlaanderen 2050' bevat echter nog 4 andere toekomstbeelden: Steden en dorpen, Noordzee, kust en polders, Grote riviervalleien en Kempen en Zandig Vlaanderen. Stuk voor stuk sterke posters en teksten die ondersteuning bieden bij het uitdragen van onze boodschap, de boodschap van de grootste natuurvereniging van Vlaanderen.

Intussen werken we natuurlijk verder. We organiseren onder meer op 10 juli de Big Jump in 'Klein Zwitserland', samen met gemeente Zwalm en MOW. Voor een betere waterkwaliteit wereldwijd. En omdat kinderen die spelen in de natuur opgroeien tot mensen die de natuur waarderen, ontwikkelen we in de buurt van het bezoekerscentrum speelnatuur en een natuurbelevingspad. Hiervoor lanceren we in september een crowdfunding.

Mocht je zin hebben om verder mee te schrijven aan het verhaal van het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen?

Wil je praktisch meehelpen of heb je een subliem idee? Zie je kansen tot samenwerking? Heb je zin om deel uit te maken van de terrasploeg? Wees welkom op ons introductiemoment op 8 september 20u in de Boembekemolen. Geef een seintje via: bc.vlaamseardennen@natuurpunt.be.

Hopelijk tot binnenkort!

Karel De Vuyst en Veerle Van Der Kelen

De boeiende geschiedenis van de Belgische ornithologie

De naam Walter Belis duikt regelmatig op in Meander want hij is auteur van de vele boekbesprekingen. In het tijdschrift Oriolus verzorgde hij ook jarenlang de, jammer genoeg afgevoerde, rubriek 'sprokkels' met allerlei wetenswaardigheden uit alle mogelijke tijdschriften. Niet zelden was dat voor mij de interessantste bijdrage in dat tijdschrift ...

Deze wandelende bibliotheek heeft nu ook zijn steentje bijgedragen aan de literatuur. Op de site https://www.natuurpunt.be/publicatie/geschiedenis-van-de-belgische-ornithologie kan je als PDF het werk 'Beknopte en in de tijd beperkte geschiedenis van de Belgische ornithologie' downloaden.

Je krijgt in de publicatie onder andere een overzicht van oude gebruiken zoals eendenkooien, valkerij, de vinkensport die bij ons nog gebeurt, maar vroeger veel populairder was en zo veel boeiende geschiedenis meer.

Het overzicht van alle mogelijke literatuur over vogels begint al in de 14de eeuw en beperkt zich niet tot België. Jacht, vogelvangst en ornithologie waren lang onlosmakelijk met elkaar verbonden en je vindt hier ook een overzicht van hoe vogelbescherming tot stand kwam.

Bijzonder boeiend én innoverend is het hoofdstuk over ornithologie tijdens WOI. De ornithologie kreeg een impuls want een aanzienlijk deel van de bekende ornithologen bevonden zich aan het front en zetten er hun activiteiten verder. Het was, tussen het oorlogsgeweld door, ook de enige vorm van ontspanning die zich aanbood. De ornithologen beschreven niet alleen de soorten maar ook in detail het gedrag van de vogels in de oorlogsomstandigheden: "*On the actual battlefield the behaviour of birds has been remarkable. Unperturbed by the terrible racket and the bursting of gas-shells, a nightingale trilled its sweetest, a soaring skylark poured out its song, a blackbird sang the more merrily the heavier the bombardment, swallows twittered around, and nested in, the battered ruins of Ypres Cathedral even when it was under fire [...]*". Bij die ornithologen waren ook uitmuntende kunstenaars zoals onder andere blijkt uit de prachtige tekening van Henry Edward Otto Murray-Dixon die in 1917 aan het front stierf.

Het boek geeft ook een overzicht van alle ornithologische tijdschriften die België kende, met de drijvende krachten er achter. Voor de vogel- en kunstliefhebber is er ten slotte nog een hoofdstuk over vogels in de kunst.

Er horen bij dit werk twee bedenkingen. Het woordje 'beknopt' dien je wel met héél veel korrels zout te nemen en het is bijzonder jammer dat een dergelijk uniek werk niet in boekvorm verschijnt. Voor een boekenliefhebber is grasduinen in een boek – met de vele illustraties – zo veel aangenamer dan naar een scherm te zitten staren.

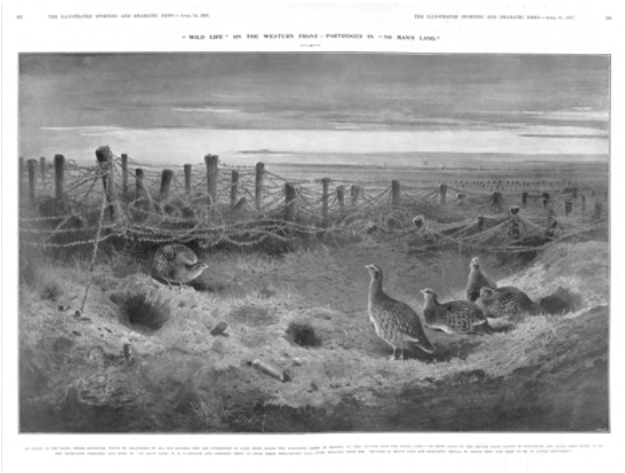

Paul Baekeland leeft verder
in zijn werken én op het dorpsplein van Louise-Marie

Op een zonnige zondag in mei spreekt Maarkedals schepen van cultuur, Isabel Van Quickelberghe, een grote groep mensen op het dorpsplein van Louise Marie toe: "Vandaag is het 3 jaar geleden dat Maarkedals schrijver en dichter Paul Baekeland overleed. Samen met de familie onthullen we een herdenkingsmonument op het dorpsplein van Louise-Marie. We wandelen met zijn vele vrienden langs zijn lievelingsplekjes in het Muziekbos. Vertelster Hilde Rogge brengt op haar eigen creatieve manier zijn gedichten en teksten naar voor", en zo geschiedde.

De wandeling start op het dorpsplein van Louise-Marie en voert ons langs plekjes die Paul Baekeland dierbaar waren, zoals het idyllische huisje waar hij gewoond heeft met zijn vrouw, een bos, een plaats met uitzicht. Op kop van de wandeling loopt de familie van Paul Baekeland, zijn weduwe en zijn dochters met hun gezin. Op en neer gaat het. Iedereen, van jong tot oud, stapt dapper mee. Mensen zijn blij elkaar nog eens te ontmoeten en al wandelend een praatje te kunnen slaan.

Hier en daar houdt de groep halt. Hilde Rogge wacht geduldig tot iedereen er is en begint dan te vertellen of voor te lezen uit het werk van Paul Baekeland. Achteraf bekent zijn dochter dat haar vader niet te koop liep met zijn gedichten. De toehoorders echter zijn blij ze te horen voorlezen, maar misschien waren ze voor de dichter zelf te intiem om openbaar te maken.

© Rita Van de Voorde

Terug op het dorpsplein laten vrouw en kinderen van Paul Baekeland het doek van het herdenkingsmonument vallen: we zien een mooie steen met een gedicht van Paul en enkele beukenblaadjes die eeuwig op de steen zullen blijven staan. Naast de steen is een jonge boom geplant. Dat hij langzaam moge uitgroeien tot een prachtige beuk die ons allemaal kan overleven. We weten dat bomen belangrijk waren voor de man.

Maarkedal heeft zijn heimatschrijver en dichter op waardige wijze geëerd. Het heeft zijn nabestaanden en dorpsgenoten zichtbaar deugd gedaan om Paul Baekeland zo te huldigen.

Rita Van de Voorde

eurabo®
natuurlijk!
Bezoek onze webshop op **eurabo.be**
Bio-ecologische materialen voor energiezuinige houtbouw en renovatie
Steico flex FSC®
Houtwolisolatie
Isokurk
Vloer- en muurisolatie
pro clima
Luchtdichting
10 % ISOLATIEKORTING
10% korting voor leden van Natuurpunt
• **gratis advies** aan zelfbouwers!
• **isolatie opleidingen**: eurabo.be/opleidingen
VIBE
FSC www.fsc.org FSC® C023997
Het keurmerk voor verantwoord bosbeheer
Wij kiezen voor verantwoord bosbeheer. U ook?
ROK 52 - Pont West 112
B-9600 Ronse
+32(0)55 23 51 40
Wiedauwkaai 87
B-9000 Gent
+32(0)9 216 46 40
info@eurabo.be
www.eurabo.be

Brem

Als de lente in het land is wordt de brem wakker. En waar men in onze streek omwille van infrastructuurwerken grote oppervlakten zandige grond omwoelt en braak laat liggen, kiemen de zaden van de brem uit de zaadbank blootgesteld aan het licht en kleuren na een paar jaar dit stuk grond geel ... tot er nadien fabrieken op gebouwd worden en gras ingezaaid ... zoals gebeurd is op het industrieterrein De Prijkels op de grens van Deinze, Nazareth en Kruishoutem.

Voorkeur voor zandgrond

Als we het kaartje met het verspreidingspatroon van de brem in onze streek bekijken, zie je onmiddellijk dat deze struik vooral voorkomt in de zandige streek ten noorden van de Schelde en zich in de lemige Vlaamse Ardennen beperkt tot de zandige koppen van de heuvels en eventueel dagzomende zandlagen op de flanken ervan.

Dat de brem zich thuis voelt op voedselarme zandgronden zal wel samenhangen met het feit dat hij die voedselarmoede kan omzeilen omdat hij, net als de andere vlinderbloemigen, wortelknolletjes heeft waarin een bacterie leeft die de stikstof uit de lucht kan binden. Op voedselrijkere leemgronden wordt hij wellicht weggeconcurreerd door sneller groeiende andere struiken.

What's in a name?

In het Nederlands noemen we hem 'brem', in het Engels '*broom*', in het Duits '*besenginster*', in het Frans '*cytise à balais*'. Al deze namen verwijzen naar het gebruik van de dunne takken om er bezems van te maken. Ook het woordje *scoparius* uit de wetenschappelijke naam *Cytisus scoparius* (en ook terug te vinden in de Italiaanse naam '*citiso scopario*') verwijst naar dat gebruik. Ook de vroegere wetenschappelijke naam *Sarothamnus scoparius* verwijst zelfs twee keer naar die bezem, want het Griekse '*saros*' betekent 'bezem' (en '*thamnos*' = struik). Het Duitse *ginster* (en de Nederlandse volksnaam 'ginste' is een verbastering van het Latijnse *genista*: verwante 'brem'soorten zoals verfbrem, stekelbrem e.d. zitten namelijk in het geslacht *Genista* en niet in het geslacht *Cytisus*. En om eerlijk te zijn, de keuze voor *Cytisus* is eigenlijk ongelukkig, want dit is een latinisering van de oude Griekse plantennaam *kutisos*, die eigenlijk sloeg op een medicagosoort (luzerne en hopklaver zijn medicagosoorten).

En terwijl we nu toch aan het graven zijn in de etymologie: lang geleden, in de middeleeuwen, gebruikte men voor onze brem de Latijnse naam '*planta genesta*'. De stamvaders van de toenmalige heersers over Engeland (en ook delen van Frankrijk) hadden de gewoonte een takje brem op hun helm te steken en daardoor ontstond de naam de '*Plantagenets*' voor deze koninklijke dynastie. Zelf gebruikten ze deze naam pas veel later als hun heerschappij bijna voorbij was. Want hun geschiedenis is zeer ingewikkeld en bloederig met familiale vetes en afsplitsingen en oorlogen met hun latere opvolgers de Tudors, maar dat zou ons te ver afleiden, misschien zelfs tot Shakespeare.

Maar we leren hieruit toch dat de kennis van andere talen en de etymologie zeer boeiend en verrijkend kunnen zijn.

Ballistiek

Als je in de zomer op een warme dag eens gaat zitten naast een bremstruik kan je nu een dan een mysterieus geknetter horen. Dit komt niet van krekels of andere insecten, maar is het geluid dat geproduceerd wordt wanneer de overrijpe zwarte peulen door de hitte plots opensplijten en kurkentrekkervormig oprollen, waardoor de rijpe zaden als kleine kogeltjes tot enkele meters ver weggeslingerd worden.

Brem © Rik Desmet

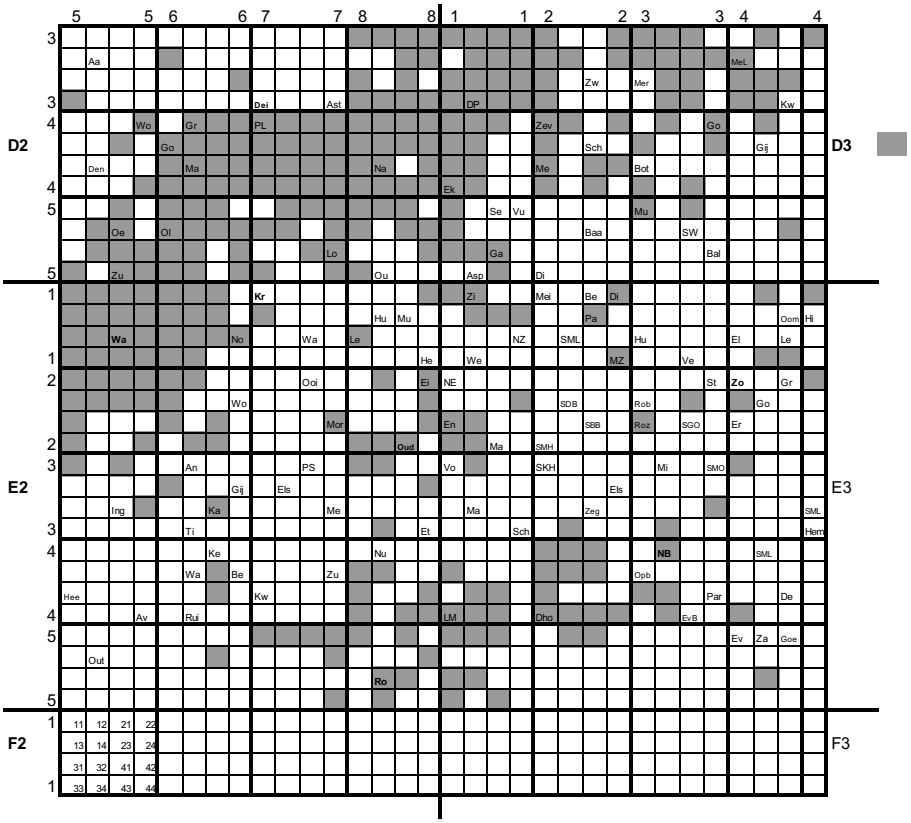

Ter oriëntatie staan de meeste dorpen aangeduid met twee of drie letters in dit rooster. Voor de duidelijkheid: Deinze staat in D2-37-33; De Pinte in D3-31-34; Waregem in E2-15-41; Oudenaarde in E2-28-43; Zottegem in E3-24-11; Nederbrakel in E3-43-12; Kruishoutem in E2-17-11 en Ronse in E2-58-32.

Cytisus scoparius – Gewone brem

Een zeer efficiënte manier om de zaden te verspreiden en het areaal van de brem te vergroten.

Explosieve bestuiving op twee fronten door middel van een springveermechanisme

De bouw van de bloem van de brem (zie de uitstekende tekening op pagina 336 van de 24ste druk van de 'Heukels') is volledig ontworpen om de bestuiving zo efficiënt mogelijk te maken. In de door de zwaarden gesloten gehouden kiel van de bloem zitten 10 meeldraden en de stijl opgerold als een springveer geklemd. Vier van die meeldraden zijn veel langer dan de zes kortere. Als een insect zoals een hommel op de kiel landt, wordt deze naar beneden geduwd en splijt die open zodat de opgespannen opgerolde meeldraden met geweld naar boven kunnen schieten. Eerst komen de kortere vrij en deponeren het stuifmeel op de buik van de hommel. Van zodra ook de top van de kiel open is, schiet de stijl naar buiten en beschrijft een wijde cirkel zodat hij op de rug van de hommel terecht komt en daar het eventuele aanwezige stuifmeel van een vorig bezoek afveegt. Bijna tegelijkertijd komen ook die zes langere opgerolde meeldraden vrij die in eenzelfde wijde cirkelvormige beweging hun stuifmeel op de rug van de hommel deponeren, klaar om bij het bezoek aan een andere bloem opgeveegd te worden door de stijl van die andere bloem. Het stuifmeel van die kortere meeldraden is dus nutteloos voor de bestuiving en is dus enkel een 'cadeautje' voor de hommel. Daarna hangt de kiel geopend omlaag en is de weg vrij voor lichtere insecten om zich te goed te doen aan het overblijvende stuifmeel. Niets gaat verloren.

Invasiviteit

Komt daarbij dat die zaden jaren kunnen overleven en kiemkrachtig kunnen blijven, wat aanleiding geeft tot het verschijnsel dat ik beschreven heb in de inleiding. In het natuurlijk areaal van de brem is dat geen probleem omdat er genoeg natuurlijke vijanden zijn die

die eventuele explosie van kiemplanten in toom kunnen houden. Maar in landen zoals Australië, Nieuw-Zeeland, Noord-Amerika of India waar de brem ingevoerd is door de Europeanen en waar die natuurlijke vijanden ontbreken, kan de brem wel invasief en een probleem worden omdat hij een concurrent is voor de zaailingen van de inheemse bomen en daardoor enorme economische schade berokkent aan de bosbouw. Afhakken, uittrekken of afbranden blijkt niet te helpen en daarom experimenteert men nu met het introduceren van die natuurlijke vijanden (insecten en galmijten) ... maar hopelijk is men toch voorzichtig hiermee want wie weet worden die geïntroduceerde insecten op hun beurt geen invasieve soorten!

Karel De Waele

Rapport over recreatiedruk en vogels

Voor wie zich wil verdiepen in het probleem van de verstoring door recreatie op vogels is er het rapport 'Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen' geschreven door Karen L. Krijgsveld, Britt Klaassen en Jan van der Winden, uitgegeven door Vogelbescherming Nederland.

Met het stijgende aantal mensen, neemt de recreatiedruk in de natuurgebieden gestaag toe. Dit effect wordt nog versterkt door de toenemende verstedelijking, waardoor een steeds groter aantal mensen op een steeds kleiner wordend oppervlak aan buitengebied haar ontspanning probeert te vinden. De Covid crisis heeft dit proces nog versneld en veel mensen naar buiten gelokt. Voor natuurbeschermers is dit een lastig dilemma. Enerzijds is natuurbeleving belangrijk voor iedereen, en niet minder voor de natuur zelf die er indirect baat bij heeft wanneer mensen haar kennen en waarderen. Anderzijds heeft de hoge recreatiedruk forse invloed op vogelpopulaties. Studies maken duidelijk dat recreatie in zijn huidige vorm op grote schaal grote negatieve effecten heeft op soortsamenstelling, verspreiding en aantallen van vogels.

Uit het rapport blijkt onder andere dat op land wandelen en fietsen op zich relatief weinig effect hebben, maar de impact vooral groot is door de hoge intensiteit waarmee dit voor kan komen. De impact op vogels is groter naarmate het gebied opener is; de effecten reiken dan verder en hebben zo een groter en langduriger verstorend effect.

Recreatie in zijn huidige vorm heeft op grote schaal effecten op veel soorten in alle biotopen resulterend in lagere aantallen en/of lager broedsucces. Hierdoor is de draagkracht voor vogels van veel recreatief druk bezochte gebieden in Nederland al substantieel verlaagd. Verstoring is dus een vorm van verslechtering van leefgebied. Voor broedende vogels bestaan effecten uit lagere broeddichtheden en broedsucces, o.a. door stress en predatie. Voor pleisterende vogels bestaan effecten uit verlaagde

dichtheden en veranderd gebiedsgebruik; veroorzaakt door verminderde voedselopname, hoger energieverbruik en het verlaten van optimale rust- en foerageergebieden

Men maakt in het rapport een onderscheid tussen gewenning en tolerantie. Bij gewenning leren individuele vogels door ervaring dat een verstoringsbron ongevaarlijk is, maken ze daardoor een andere inschatting van de situatie, en reageren om die reden niet meer. Bij tolerantie verdraagt de vogel het risico dat de mens vormt, omdat andere belangen zwaarder wegen. Maar omdat de vogel de recreant dan nog steeds als gevaarlijk beschouwt, kunnen nog steeds effecten optreden, bijvoorbeeld op het broedsucces of op de kans dat de vogel langere tijd in het gebied blijft. Hierdoor kan uiteindelijk de draagkracht van een gebied verslechteren. Bij gewenning treden deze negatieve effecten niet op.

In het rapport wordt gesteld dat recreatievrije gebiedsdelen nodig zijn in de biotopen met de hoogste impact van recreatie, bijvoorbeeld in specifieke seizoenen en op specifieke locaties. Door gebieden efficiënt in te richten zodat recreanten niet overal komen, wordt ruimte geboden aan vogelsoorten die niet goed tegen verstoring kunnen.

Drie strategieën leiden, onder voorwaarden toegepast en slim gecombineerd, tot vermindering van verstoring: zonering, communicatie/educatie en handhaving. Zonering is te realiseren door afsluiting in ruimte of in tijd, (on) aantrekkelijk maken van gebieden, en doordachte situering van functies (paden, recreatievormen, voorzieningen); communicatie is een effectief middel om bewustzijn te vergroten en zo de impact van verstoring te verkleinen. Borden of flyers werken wanneer de informatie navolgbaar is en aangeeft wat waar waarom niet kan, maar ook waar het dan wél kan; handhaving is een belangrijke voorwaarde voor de effectiviteit van maatregelen.

Het tweede deel van het rapport geeft een overzicht van verstoring per biotoop.

https://www.vogelbescherming.nl/docs/ed1780d7-ea3b-4aa1-94d0-985928fa9deb.pdf

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert
Gentse Steenweg 147 bus 5
9620 Zottegem
09/361 03 00
jan@aardbol.be
www.aardbol.be

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Bloemen van Modest & Kamiel

biologische, eerlijke en lokale zomerse bloemen van Mater
van 21 juni tem 21 september 2022

Kies voor een ZelfPlukAbonnement, ZelfPlukKaart, BoeketAbonnement, of een PichetAbonnement

Afhaalpunten voor Boeketten en Pichetten in Mater, Zwalm, Brakel, Deinze, Zulte en Scheldewindeke

Info en bestellen via www.modestenkamiel.be

De leemgroeve in het Volkegembos:
nieuwe natuur, nieuwe soorten voor de regio

In 1954 werd de eerste vergunning verleend voor het ontginnen van leem op het plateau van Mater-Volkegem, meer bepaald op het deel van de kouter van Volkegem dat de Boddeldrecht wordt genoemd[1]. Nadat de steenbakkerij bij de groeve zelf stopte, ging de ontginning almaar verder; vandaag is de laatste af te graven zone in exploitatie.

Het oudste deel, ongeveer 5 ha groot, is nog steeds in privé-eigendom. Van de volgende fases is een zone van 11 ha in 2002 aangekocht door Natuurpunt die deel uitmaakt van het erkend natuurreservaat Bos t'Ename. De rest, zo'n 20 ha, wordt stapsgewijze aangekocht door de stad Oudenaarde naarmate een nieuwe zone is afgewerkt en wordt beschouwd als een stadsbos. De wandelpaden slingeren zich door beide delen.

Natuurontwikkeling en natuurbeheer

De oorspronkelijke nabestemming van de groeve was landbouwgebied maar bij de gewestplanherziening van 1998 werd die op gezamenlijke vraag van (toen nog) De Wielewaal en de stad Oudenaarde omgezet in bosgebied. Dat lukte onder meer omdat de onderliggende drinkwaterwinning door captatie van de bronnen van de Riedekensbeek moest beschermd worden tegen landbouwbemesting. Oorspronkelijk was het de bedoeling van de stad om van de groeve een soort park te maken met aangeplante massieven van onder meer houtige exoten en gazons. Met een nota vanuit verschillende Vlaamse administraties konden we de toenmalige schepen van milieu overtuigen in een andere richting [2]. De nota wees op de unieke mogelijkheden voor natuurontwikkeling die perfect te combineren zijn met de functie stadsbos, m.a.w. met passieve recreatie.

Een beperkte zone werd ongemoeid gelaten omdat de leemlaag er te dun bleek te zijn. In de rest van het ontginningsgebied werd afhankelijk van de originele ligging op het plateau tussen de halve meter en de acht meter leem (löss) afgegraven. Daardoor is in het landschap een kuip ontstaan die in alle richtingen afgeschermd is door steile wanden, met uitzondering van het noordwesten tot het zuidwesten waar de groeve geleidelijk overgaat in het reliëf van de omgeving. Dit zorgt voor een uitgesproken microklimaat (warmte-effect). De oudste ontginningsfase liet een zeer hobbelig reliëf achter. De latere fases werden quasi biljartvlak afgewerkt maar tussen de gronden van Natuurpunt en van de stad blijft een wal over die niet is afgegraven. Verder zijn er ook een paar puntvormige heuveltjes bij de afgraving overbleven omdat er elektriciteitspalen op stonden en er heeft zich ook een grote erosiegeul gevormd toen het nieuwe maaiveld nog naakt en onbeschermd lag. Al deze lijn- en puntvormige structuren zorgen voor extra reliëf en diversiteit in milieuomstandigheden. In de laatste ontginningsfase, aangekocht door de stad, werden ook een aantal poelen gegraven.

Door de ontginning werd zo goed als alle invloed van de historische bemesting van de kouter afgevoerd en verwerkt in baksteen. In de regel bleven de onderste paar tientallen cm van het leempakket ter plekke als buffer t.o.v. de onderliggende kleilagen. Die zijn (vrij) kalkrijk omdat de kalk die van nature in de lössaanwezig is in de loop van de voorbije millennia naar beneden is gezakt. Maar sommige delen waar die kalkrijke laag ontbreekt zijn eerder zuur. Wat dus nu aan de oppervlakte ligt is uitgesproken nutriëntenarm en veelal vrij rijk aan kalk; vooral de eerste kwaliteit is absoluut atypisch voor de wijde omgeving. Plaatselijk werden delen na de afgraving gezien de originele nabestemming nog in akkergebruik genomen en bemest, ook met drijfmest, maar deze situatie duurde slechts een paar jaar.

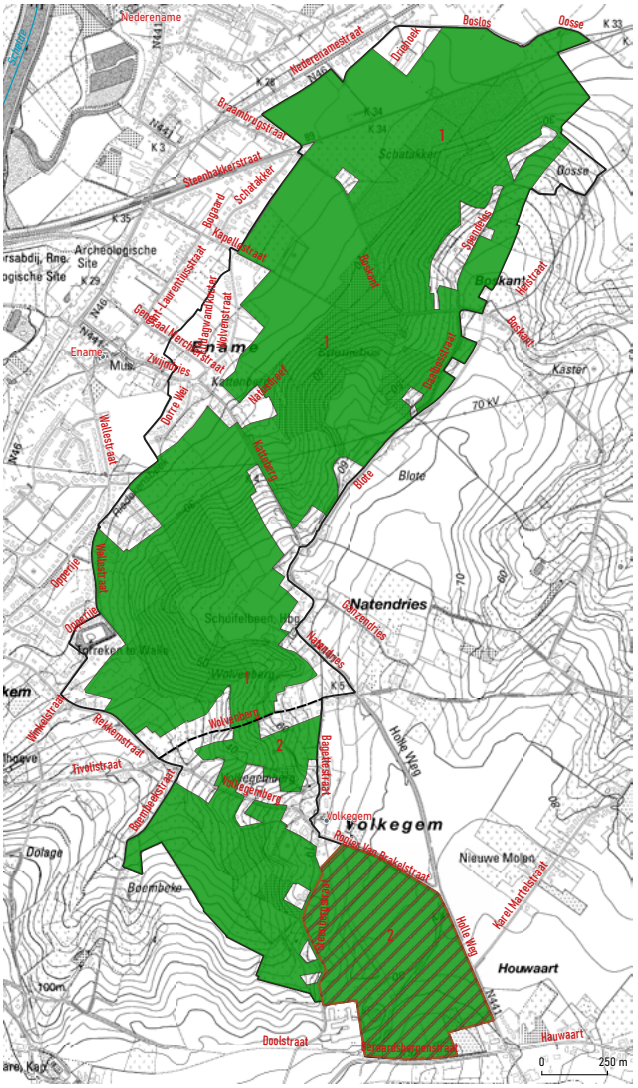

Figuur 1. Ligging van de leemgroeve binnen het Volkegembos en het Bos t'Ename

Natuurpunt en stad gaan uit van een gezamenlijke beheervisie die delen inricht als bos, andere delen als grasland en wastine. Met wastine bedoelen we een vleksgewijs patroon van naakte grond, grasland, ruigte, struweel en jong bos (zie verder). De bosvorming gebeurt deels via bebossing (door aanplanting) en deels via verbossing (via spontane ontwikkeling). De graslanddelen worden grotendeels machinaal gemaaid, één perceel zit onder schapenbegrazing. De delen waar wastineontwikkeling voorop staat, zowel op gronden van Natuurpunt als van de stad, worden gemeenschappelijk begraasd door paarden onder de hoede van Natuurpunt. Er bovenop grazen overal wilde konijnen.

De natuurontwikkeling in de groeve sluit aan bij de bosuitbreiding in het onderliggende brongebied van de Riedekensbeek waar Natuurpunt samenwerkt met de plaatselijke jachtgroep Carbonelle. Beide zones, groeve en brongebied, vormen samen het Volkegembos dat het vierde, nieuwe deelgebied vormt van het NATURA2000-gebied Bos t'Ename.

De resultaten van een grondige inventarisatie

Het voorbije decennium heeft de Werkgroep Bos t'Ename zwaar ingezet op een zo volledig mogelijke inventarisatie van de biodiversiteit in het ganse gebied. Vele tientallen vrijwilligers en in de afwerkingsfase ook professionelen hebben het gebied voor bijna alle taxonomische groepen intensief onderzocht. Hun data zijn allemaal ingegeven in waarnemingen.be. Op 17 mei 2022 bevatte de website voor het Bos t'Ename s.l. bijna 135.000 waarnemingen van 8023 soorten. Wie meer wil weten over de inventarisatie, de verwerking

ervan en de doorwerking in het beheer van het gebied verwijzen we naar het digitaal gepubliceerde rapport 'Een biodiversiteitsaudit voor het Bos t'Ename na een Alle Taxa Biodiversiteit Inventarisatie en 30 jaar natuurbeheer' [3] en/of naar de tweeledige publicatie '12.000 jaar Bos t'Ename. Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen'.

In dit artikel focussen we op de specifieke biodiversiteit van de leemgroeve versus die van het volledige Bos t'Ename, de Vlaamse Ardennen en Vlaanderen. Een eerste belangrijke element is dat 746 soorten, of 9,3 % van het totaal van het volledige Bos t'Ename, enkel zijn waargenomen in de leemgroeve. 39,7 % van de soorten zijn zowel in de leemgroeve als in de rest van het Bos t'Ename aangetroffen. Dit betekent dat de leemgroeve, ondanks haar relatief korte bestaan en kolonisatie goed is voor bijna de helft van de in het Bos t'Ename waargenomen soorten, bijna 4000. Als we dit op niveau van de taxonomische groepen bekijken zien we dat de percentages unieke soorten voor de leemgroeve uiteenlopen van 0 tot 22 %.

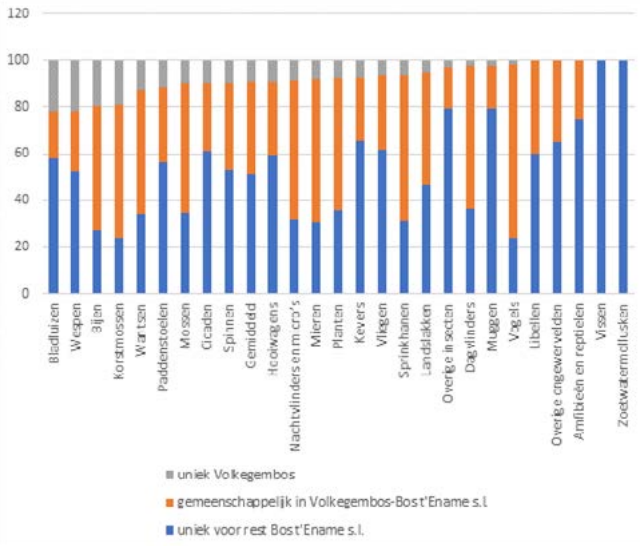

Figuur 2 Aandeel unieke soorten voor de leemgroeve, gemeenschappelijke soorten voor de leemgroeve en de rest van het Bos t'Ename s.l. en unieke soorten voor de rest van het Bos t'Ename s.l. per taxonomische groep

Een dergelijk verschil is meestal deels te wijten aan het zogenaamde waarnemerseffect. Waarnemers gaan nu eenmaal liever naar de zones met goede toegankelijkheid en waar meer en 'betere' soorten te verwachten zijn. Ze accentueren zo de verschillen. Dat is wellicht een belangrijk deel van de verklaring waarom de bladluizen zo hoog scoren. Maar in het geval van de (grotendeels georganiseerde) inventarisatie van het Bos t'Ename is dat beperkt gebleven door een doelbewuste, evenwichtige spreiding van de zoekinspanning. De hoge scores van wespen, bijen en korstmossen zijn ongetwijfeld voor het overgrote deel een weerspiegeling van de werkelijkheid op het terrein (zie verder).

De verwerking in een biodiversiteitsaudit

Alle soorten hebben de verschillende stappen van een biodiversiteitsaudit doorlopen. Ook hier verwijzen we naar de hogergenoemde publicaties. Samengevat komt het neer op het volgende. Eerst werden de zogenaamd habitattypische soorten geselecteerd, rekening houdend met zeldzaamheid, mate van bedreiging, indicatiewaarde voor hun habitat en met eventuele aanwijzingen voor de grootte van hun populatie in het gebied (36 % van het totaal aantal soorten). Uit die groep werd ook een beperkt aantal topsoorten aangeduid (4,2 % van het totaal aantal soorten). Op grond van literatuur, expertenoordeel en de kennis van hun vindplaats(en) in het Bos t'Ename werden al deze soorten toegewezen aan een bepaalde habitatomschrijving (ecotopen, onderverdelingen ervan, combinaties binnen de ecotopen of tussen ecotopen onderling). Soorten die dezelfde habitatomschrijving delen noemen we beheergildes. In wat volgt splitsen we niet op tot op dat niveau maar behandelen we soortengroepen op het niveau van ecotopen inclusief de wastinecombinatie.

Voor dit artikel hebben we nagegaan welke unieke soorten voor de leemgroeve zijn geselecteerd als habitattypische soort of topsoort, en aan welke habitatomschrijvingen ze zijn toegewezen. Dat zijn er respectievelijk 264 en 35, of 35,3 en 4,7 %, in lijn met de cijfers voor het ganse gebied. De leemgroeve heeft dus niet alleen veel soorten, waarvan iets minder dan 10 % enkel daar binnen het gebied van het Bos t'Ename s.l. voorkomt, maar scoort ook kwalitatief even hoog als het historische Bos t'Ename. Van de 264 habitattypische soorten zijn er 147, 56 %, die binnen de Vlaamse Ardennen vooralsnog enkel voor de groeve van Volkegem zijn ingegeven. Van de 38 topsoorten zijn er 31 (81,6 %) die nog niet elders in de Vlaamse Ardennen zijn waargenomen. 25 habitattypische soorten zijn op waarnemingen.be uniek voor Vlaanderen, 17 voor België. Voor sommige soorten zijn er wellicht waarnemingen bekend in andere databanken (FUNBEL, ARABEL, CARABEL

etc.) maar dat doet niets af van de algemene constatering dat de leemgroeve van Volkegem een rijke, specifieke biodiversiteit bezit, zelfs op Vlaams niveau.

Waarom zo biodivers?

Dat is op zijn minst opmerkelijk voor een gebied waar op zijn best een viertal decennia successie bezig is, vertrekkend van een naakte bodem. Soorten moeten er eerst en vooral geraken en bovendien moeten ze zich er ook, hopelijk duurzaam, kunnen vestigen, m.a.w. een levenskrachtige populatie uitbouwen. Voor heel wat soorten is dat ongetwijfeld (nog) niet het geval. Maar toch: wat kunnen de redenen zijn voor die opmerkelijke kolonisatie en biodiversiteit?

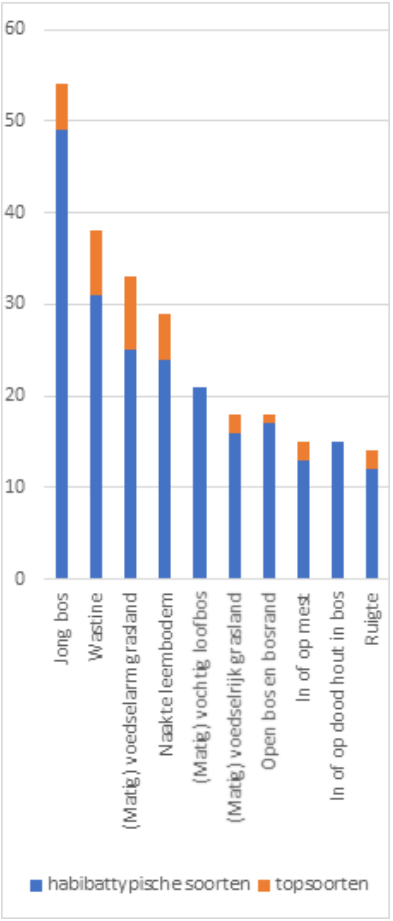

Figuur 3 Aantal habitattypische en topsoorten voor de tien belangrijkste ecotopen

Figuur 3 geeft een overzicht per ecotoop, en verstrekt al een belangrijk deel van het antwoord. Er heeft zich een gans scala aan successiestadia kunnen ontwikkelen die elk een eigen biodiversiteit aantrekken (zie verder) en hebben geleid tot een vrij evenwichtige spreiding van soorten over heel wat ecotopen.

Bovendien voltrekt die successie zich op een bodem die door zijn voedselarm en grotendeels kalkrijk, maar soms ook zuur karakter, zeer specifiek is en zeldzaam, zeker in de context van de Vlaamse Ardennen en ruimere omgeving. Een snelsurvey naar het verspreidingspatroon op waarnemingen.be van de habitattypische soorten binnen België levert een sterke indicatie op. Bij niet minder dan 107 soorten, ongeveer 40 % van het totaal, liggen alle of op zijn minst de overgrote meerderheid van de hokken waarvan de soort is gemeld binnen één of meerdere regio's met uitgesproken voedselarme en/of kalkrijke gebieden. Het gaat in volgorde van belangrijkheid om de Kempen, de Vlaamse Zandstreek, de kustduinen, de zone met ondiep zandsubstraat in de leemstreek bij (vooral ten O van) Brussel en de Calestienne (vooral de Viroinstreek).

Op zich speelt hier weer een waarnemerseffect. De regio's in kwestie zijn sowieso soortenrijk en trekken veel waarnemers aan. Het effect speelt ook in omgekeerde zin. Het is best mogelijk dat b.v. de Campine Hennuyère, de zandige gordel ten noorden van Mons (Bergen) ook uit een grondiger analyse zou komen als daar meer Vlamingen waarnemingen zouden ingeven zoals b.v. in de Viroin (deel van de Calestienne). Maar het patroon is te sterk om door het waarnemerseffect te worden weggecijferd.

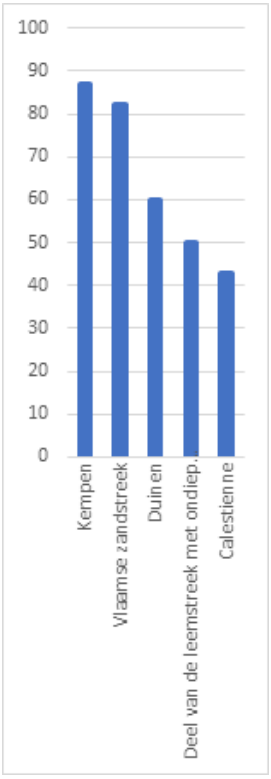

Hoe dan ook liggen deze regio's op de Vlaamse Zandstreek na (min. 10 km) op minstens 50 km van de leemgroeve van Volkegem verwijderd Daar vloeit automatisch de constatering uit voort dat de groeve blijkbaar vlot door koloniserende soorten werd en wordt bereikt, zelfs van behoorlijk ver. De meeste soorten vliegen, planten zich voort met windverspreide sporen of zaad (soms stoflicht zoals bij de orchideeën), of doen aan *ballooning* zoals spinnen. Maar toch is het opmerkelijk dat een behoorlijk aantal kruipende soorten (hooiwagens, duizendpoten, pissebedden ...) het gebied al hebben

Figuur 4 Aantal keren dat de hoofdmoot van de verspreiding van de 107 soorten binnen de vijf regio's met voedselarme en/of kalkrijke gebieden ligt

weten te bereiken. Bij de unieke soorten voor de leemgroeve binnen het Bos t'Ename zitten onder meer heesterslak en donkere torenslak. De dichtstbijzijnde locaties van waar de soorten zijn gemeld bevinden zich respectievelijk in Melden en Zingem en in het Burreken en St-Blasius-Boekel, telkens op een 6-tal km.

Een andere verklaring voor de aanwezigheid van een rijke, specifieke biodiversiteit ligt in het microklimaat van de groeve. De kuipvorm ervan maakt ze aantrekkelijk voor heel wat thermofiele (warmteminnende) en/of xerofiele (droogteminnende) soorten. Ook daar ligt een verregaande analyse buiten de mogelijkheden van dit artikel maar zijn er wel duidelijke indicaties. Van de twaalf soorten loopkevers die binnen het Bos t'Ename s.l. enkel van de leemgroeve zijn gemeld zijn er zes gebonden aan droge habitats en drie soorten xerotherm (uitgesproken warmte- en droogteminnend) [4]. De enige unieke mier, de zandsteekmier is warmteminnend [5]. Twee van de drie topsoorten bijen zijn warmteminnend [6].

Borstelgroefbij ©Arnstein Staverløkk

In Meander 4-2022 lees je het vervolg van dit artikel

Guido Tack en Pieter Blondé

BRONVERWIJZING

1. Tack G., Blondé P., Van den Bremt P., Hermy M., Vanmaele N., 2021, 12000 jaar Bos t'Ename. Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen, Sterck & De Vreese, Gorredijk
2. Decleer K., Tack G., Van den Bremt P., Vanden Bil V., 1994, Voorstellen voor natuurontwikkeling en landschapsherstel in het ontginningsgebied Steenberg te Volkegem (Oudenaarde), Rapport IN 94.08, Hasselt
3. Tack G., Blondé P., Van den Bremt P., Hermy M., 2021, Een biodiversiteitsaudit voor het Bos t'Ename na een Alle Taxa Biodiversiteit Inventarisatie en 30 jaar natuurbeheer, Rapport Natuurpunt Studie, Mechelen
4. Desender K., Dekoninck W., Maes D. m.m.v Crevecoeur L., Dufrêne M., Jacobs M., Lambrechts J., Pollet M., Stassen E., Thys N., 2008, Een nieuwe verspreidingsatlas van de loopkevers en zandloopkevers (Carabidae) in België, INBO.R.2008.13
5. Peeters et al., 2004, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera/ Aculeata), KNNV Uitgeverij-EIS
6. Reemer M., 2018, Basisrapport voor de Rode Lijst Bijen, EIS.

natuurkijkers.be
oog in oog met de natuur

ERKEND PARTNER
natuurpunt

Nederstraat 25
9700 Oudenaarde
+32 (0)55 61 33 13
info@natuurkijkers.be
www.natuurkijkers.be

Dé speciaalzaak voor al uw optische instrumenten

Verrekijkers, telescopen, loupes, sterrenkijkers, microscopen, ...
Demonstraties op aanvraag

Bestel via onze webshop www.natuurkijkers.be met gratis verzending.

Natuurkijkers.be is een merknaam van Optiek Van Ommeslaeghe, Nederstraat 20

Maarkedal in de ban van bijenplekjes

Twee jaar lang, in coronatijd, hebben vrijwilligers van Natuurpunt en MOW bijenplekjes in Maarkedal opgespoord. Daarna hebben ze die in samenspraak met de bewoners gemarkeerd met een porseleinen plaatje, tegelijk een verwijzing naar de website bijenplekje.be. Het verliep allemaal wat trager dan ooit gepland, omdat corona ons vlotte contacten onderling verbood.

Twee maal moesten we de inhuldiging van de bijenplekjes uitstellen, maar in 2022 kozen we voor een veilige formule: mensen zouden op de eerste zondag van de Week van de Bij in café De Lustige Boer starten, tussen 14u. en 15u. Ze zouden individueel of in hun eigen kleine gezelschap al wandelend of fietsend van het ene bijenplekje naar het andere zoemen in een straal rond het café. De bezoekers kregen alvast een pakje bloemzaadjes en een Week van de Bij-krantje. Op sommige van de bijenplekjes gaven de bijenplekjesbezitters tekst en uitleg. Alle plekjes bezoeken in Maarkedal op een namiddag zou niet mogelijk zijn.

Mensen van MOW en Natuurpunt zetten iedereen op de goede weg en vingen hen nadien bij terugkomst in het café op. De vooraf beloofde *lekker-bij* bleek een koek uit de bio-winkel te zijn. Een koek met onbespoten ingrediënten, zodat bijen en de hele natuur er ook iets aan hebben. Dat er op een bijenplekje niet gespoten wordt, dat er spaarzaam met verharding omgegaan wordt, dat er nectar en stuifmeel is van bloeiende planten of bomen en dat het plekje te zien is vanaf de openbare weg, dat alles maakt zo'n natuurlijk aanvoelend plekje tot een bijenplekje. Je moet niet per se imkeren om een bijenplekje te hebben. Gaandeweg hopen we nog veel van die plekjes te kunnen markeren. We hopen dat het op een dag niet meer nodig zal zijn om de aandacht op die plekjes te vestigen, omdat een beetje meer natuur normaal geworden zal zijn.

©Rik Rogge

De formule van de officiële inhuldiging sprak genoeg mensen aan om het een succes te noemen. Alhoewel het weer zich soms van zijn wat natte kant liet zien – maar daarover niet geklaagd – daagden heel wat wandelaars op. Bij de fietsers bleef de opkomst beperkt tot twee koppels, maar die mensen konden dan ook enkele uithoeken bezoeken.

Iedereen was tevreden: de organisatoren, de bijenplekjesbezitters, de wandelaars, de fietsers, Erwin en Heather van de Lustige Boer en moest er iemand toch een puntje van kritiek of een goede suggestie hebben of willen meewerken, die mag het ons altijd laten weten!

Wij verenigen in ieder geval verder de krachten om nog meer bijenplekjes te markeren. Dan kunnen we volgend jaar weer bijenplekjes in allerlei vormen laten ontdekken.

Rita Van de Voorde

Te ‘gast’ in de natuur

“En plots besef ik dat de beschaving lijdt aan ernstig vitaminegebrek, omdat ze haar kracht te weinig put uit de eeuwig jonge, eeuwig ware natuur. De mensheid heeft zich door speculatie te ver van de natuur verwijderd”. Dit is een zin uit ‘Een vrouw in de poolnacht’ van Christiane Ritter, wel al negentig jaar geleden uitgegeven. Het is een zin uit een magazine geplukt, waar rond deze tijd het uiteraard gaat over reizen, alles met een sausje van duurzaamheid en als opstapje naar een komend Tv-programma. Verder bulkt het nummer van ‘heerlijke verblijven midden de natuur’ en initiatieven allemaal om ter groener en duurzamer.

Het is precies alsof sedert corona de natuur in waarde is gestegen en we kunnen ons natuurlijk om de interesse verheugen, en zelfs kan je daar als natuurvereniging ‘winst’ uit boeken. Winst, een magisch woord in deze tijden! En als men al die groene beloften even fileert, dan loert toch vaak het consumentisme om de hoek, met naar mijn gedacht ook wel wat risico’s voor de natuur ter plaatse. Het begon voor mij al even geleden met een mooie uitgave met de stilste plekjes in Europa, in de rijkste natuurgebieden, met coördinaten en alle details, en dus nu al een paar maanden later mogelijks al af te voeren als platgelopen buitengebied. Want wat corona ons ook leerde is dat natuur voor veel mensen bruikbaar goed is en niet veel meer dan dat. Zijn we dan ook niet wat te naïef om dat tegelijk kwetsbaar goed als uithangbord van onze goede bedoelingen vaak ongebreideld open te stellen en ook slapende honden van de vakantie-industrie de weg te wijzen?

Zelf op vakantie in de Brenne, Frankrijk, keek ik dan ook door een andere bril naar die groene winkel. Zo is het tekenend dat niet de natuurreservaten, maar eerder de kijkhutten lijken te groeien. In de Franse, nog veel duisterder lokale politiek dan de onze drijft natuurbescherming mee met de kleur van de heersende partijen. Zo werd de jaarlijks boeiende natuurdriedaagse, ondanks goede opkomst, toch geschrapt wegens te weinig voordeel voor de horeca ter plaatse … Jacht en visserij zijn er samen met de landbouw overheersend en natuur komt meer en meer in het straatje van toerisme te zitten. Dat werkt wel, want in de kijkhutten is het geratel van de fototoestellen niet uit de lucht en als dat stilvalt dan installeert zich wel een familietje met hoogtonige uitroepen van verwondering om de eend die een aalscholver blijkt te zijn: bezoekers aangelokt door mooie folders en vergezeld van Frans lawijt op zijn best.

Is het u ook opgevallen dat natuur hoog scoort deze zomer en we zullen ons reisgedrag aanpassen volgens het editoriaal van het blad, met een “groter hart voor de natuur en de lokale bevolking”, gevolgd door een locatie waar rendierogensoep geserveerd wordt. Iedereen wil in paalwoningen, tipi’s, boshutten, boomhangmatten en om te slapen is er nu ook de autodaktent zodat nu ook alle natuur bruikbaar is als overnachtingsplaats, met alle gevolgen van dien. Nog even iets eetbaars zoeken in de natuur, ook al een opkomend fenomeen en dan kan je je wel afvragen of de natuur daar beter van wordt. Merkwaardig is ook dat termen als drijvende yoga en wellness, bosbaden en wildkamperen gemeengoed geworden zijn. En dan zijn we nog niet bij de wintersporten en waterrecreatie aangeland.

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Boomkwekerij DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

CORINSURE

Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur

FSMA 0690.996.524

Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

'De trap' in het Kluisbos © Lucia Decuyper

Dichter bij huis zien we de trend ook weer groeien, iets bedekter en altijd 'goedbedoeld': in het Kluisbos is er op Waals grondgebied het bos wat 'toegankelijker' gemaakt met een metalen zwarte specht als leidraad voor de nieuwe wandelpaden. Voor wie het daar een beetje kent: er gaat nu een monumentale trap van de eerste parking naar de uitkijktoren, kosten noch moeite en geld gespaard, opgewaardeerd noemt dat. Ook aan Vlaamse kant is het mountainbike pad hertekend, weliswaar met overleg, maar het snijdt toch maar weer een interessant stuk bos in twee. En zoals gekend is verstoring en betreding voor bossen geen goede zaak. Op te volgen als voorbeeld bij de buren zijn de Vinderhoutse bossen, recent opengesteld, waar Natuurpunt zijn uiterste best doet om tegemoet te komen aan de toegankelijkheidsregels, maar nu aankijkt tegen alsmaar breder wordende paden met heel veel volk, maar ook de eerste doodgebeten reeën door loslopende honden, net als in het Kluisbos.

Om terug te keren naar de eerste zin, hoe gaan we om met een maatschappij die te ver van de natuur verwijderd geraakt is en die nu eerder als de olifant in de porseleinwinkel aan het terug vinden is. Goedbedoelde initiatieven kunnen beter waakzaam opgevolgd worden met de 'natuur centraal', ook een moderne slogan ...

Norbert Desmet

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Doe mee met het
1.000+soortenjaar@Paddenbroek!

Poets je verrekijker en plantenloepje schoon, haal je laarzen en schepnetten van de zolder, laad de batterijen van je smartphone en fototoestel op, haal die flora en libellengids vanonder het stof en ga mee met ons op zoek naar alles wat leeft en beweegt in het Paddenbroek!

WAAR?

Het Paddenbroek in Kluisbergen is een gemeentelijk domein van 12ha groot en wordt beheerd door Natuurpunt Vlaamse Ardennen. De van oorsprong natte graslanden en ruigten kregen hun huidig uitzicht begin 20ste eeuw toen de aanpalende textielfabriek La Moderne er een stervormig bekenstelsel met centrale vijver liet uitgraven om zich te voorzien van voldoende water. Het water uit de vijver en beken werd echter nooit gebruikt, zodat het gebied natuurlijk kon evolueren met een rijke fauna en flora. Het Paddenbroek bestaat - buiten de waterpartijen - uit een mozaïek van al dan niet verruigd dotterbloemgrasland, grote zeggenvegetatie en een klein stukje rietruigte.

WAT?

Negen jaar geleden, op 17 juni 2013 werd het Paddenbroek officieel erkend als natuurreservaat. Naar aanloop van 10 jaar Paddenbroek, zetten we een grondige inventarisatie op het getouw van alles wat loopt, vliegt, bloeit, groeit, zwemt, kruipt, kortom alles wat leeft in dit natuurpareltje!

Behalve de inventarisatie van ongewervelden in 2008, en de jaarlijkse vogelringsessies en vogeltellingen, werd het gebied immers niet systematisch onderzocht. Op het platform waarnemingen.be werden ongeveer 10.500 waarnemingen geregistreerd voor het gebied, met tot nog toe zo'n 700 soorten. Dat moet beter kunnen!

De 1.000 soortendagen vullen onze mailboxen, maar één dag lijkt ons wat weinig. We maken er

Van industriele waterwinning ooit naar belangrijk natuurgebied © Robin Vanheuverswyn

een 1.000+ soortenjaar van en wie weet halen we wel de 1.500? En we doen dat niet alleen om soortjes te scoren, maar ook om het effect van het beheer, het klimaat (droogte) en andere invloeden op de biodiversiteit na te gaan.

WIE?

We zijn een kleine werkgroep van enthousiaste en gedreven vrijwilligers, maar we kunnen dit niet alleen. We zoeken liefhebbers en experten in alle disciplines om mee op speurtocht te gaan naar planten, insecten, libellen, dag- en nachtvlinders, spinnen en andere waterdiertjes, vogels, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren, paddenstoelen ...

Ook fotografen die al dat moois op de gevoelige plaat kunnen vastleggen zijn van harte welkom, niet alleen voor determinatiedoeleinden maar ook voor het eindverslag. Dus ook sfeerfoto's van de activiteiten, drone-foto's ... zijn heel waardevol binnen dit project. Wie weet maken we er wel een jubileumboek van!

Gevlekte witsnuit, libellensoort met vijf sterren, al uit mei 2012 © Lucien Vanden Daele

HOE?

We kammen het gebied grondig uit om zo veel mogelijk soorten te vinden. Zo willen we de verspreiding en evolutie van zeldzame en waardevolle, maar ook gewone soorten in kaart brengen en wie weet enkele nieuwe soorten in het gebied ontdekken. Je kunt de waarnemingen rechtstreeks invoeren via waarnemingen.be of via de soortenherkenningsapp Obsidentify, maar er zijn ook papieren kaartjes en lijstjes beschikbaar (deze gegevens worden dan later ingevoerd in waarnemingen.be).

Alle waarnemingen uit waarnemingen.be worden automatisch weergegeven op een bio-blitz-pagina (https://waarnemingen.be/bioblitz/1000soortenjaarpaddenbroek/) waarop je live kunt zien hoeveel soorten er al gevonden werden.

Je kunt alleen op stap, maar er worden ook groepsinventarisaties georganiseerd.

WANNEER?

We onderzoeken het reservaat van 18 juni 2022 tot 17 juni 2023 zodat we precies op de 10de verjaardag van Paddenbroek een mooi overzicht zullen hebben van de rijkdom van het reservaat!

Er worden ook groepsinventarisaties georganiseerd, maar die worden op korte termijn gepland rekening houdende met de ideale weersomstandigheden.

Daarnaast zijn er onze gewone activiteiten, die in dit jubileumjaar allemaal bijdragen aan het 1.000+ soortenjaar @ Paddenbroek.

- Op 15 augustus staat er een rondleiding en infonamiddag in Paddenbroek op het programma in het kader van 1.000+soortenjaar @Paddenbroek.
- Op 4 september is er de jaarlijkse vogelringactiviteit waar we de vogels, die op trek zijn en een stop-over houden in het Paddenbroek, van dichtbij te zien krijgen.

INFORMATIE?

Hou voor de volgende activiteiten de agenda van Natuurpunt Vlaamse Ardennen in de gaten. Op de Facebook-groep '1.000+soortenjaar @Paddenbroek' vind je alle activiteiten, nieuws, info, foto's ... Indien gewenst worden bijkomende communicatiekanalen ingeschakeld (WhatsApp...).

Zin om mee te speuren, te fotograferen of om een specifieke soortengroep te inventariseren? Mail ons: natuurpuntvlaamseardennen@hotmail.com.

Doen!

Lucia, Thijs, Evelien, Norbert, Dirk, Fabrice, Filip

Werkgroep Kluisbergen - Natuurpunt Vlaamse Ardennen

Sprinkhanen

Krasser

Sprinkhanen: één van de eerste insectensoorten waar we als peuter/kleuter kennis mee maken, en zelfs sympathie kunnen voor opbrengen. Niet bijtend, niet stekend, en leuk om met de hand te vangen, of althans om een poging daartoe te wagen. En wie kan ook als volwassene wat hebben tegen onze 'grasshoppers'? Maar wat weten we er eigenlijk van? Dat ze vooral van grassen leven, als nimf opgroeien (mini-sprinkhaantjes, onvolledige gedaanteverwisseling), (sommige) veel lawaai maken. En natuurlijk dat ze een geweldige sprongkracht hebben, hoewel ze daarin in verhouding tot hun gewicht/omvang overtroffen worden door (sommige) luizen en vlooien.

Eerst het verplichte rondje taxonomie

We kennen eigenlijk twee grote groepen van sprinkhanen, de zogenaamde echte sprinkhanen of kortsprietigen (*Caelifera*), en de langsprietigen (*Ensifera*). Beide zijn onderorden van de rechtvleugeligen (*Orthoptera*).

Naast hun sprietlengte vormt ook hun manier van geluid produceren, de zogenaamde stridulatie, een onderscheid tussen kort- en langsprietigen. *Caelifera* striduleren door met hun poot langs een getande vleugelrand te strijken, terwijl *Ensifera* met de vleugels langs elkaar wrijven.

Veldsprinkhanen hebben ook geen duidelijk zichtbare legbuis, wat bij de sabelsprinkhanen wel een opvallend kenmerk is.

Typische *Caelifera* zijn de veldsprinkhanen (*Acrididae*). We kennen daarvan bij ons vooral de krasser (*Chorthippus parallelus*) en de ratelaar (*Chorthippus biguttulus*). Andere leukerds zijn zoemertje, schavertje, en wekker, hoewel die Frans spreken en dus eerder in het zuidelijk landsgedeelte zijn terug te vinden.

Hoe herken je het verschil tussen onze krasser en ratelaar? Visueel is het onderscheid goed zichtbaar aan de zijkielen van het halsschild: bij de (meestal groene) krasser zijn die

Krasser

Ratelaar

Bruine sprinkhaan

Blauwvleugelsprinkhaan

(bijna) recht, bij de ratelaar zijn die hoekig.

De bruine sprinkhaan (*Chorthippus bruneus*) behoort tot de ratelaars, en heeft dus ook hoekige zijkielen. We kunnen deze soort onderscheiden van de ratelaar door het costaalveld (= een langwerpige cel aan de bovenste vleugelrand), maar dit enkel bij de mannetjes.

Verder is er een verschil in stridulatie: bij de krasser een tsé-tsé-tsé geluid, en zoals de naam al suggereert is dat bij de ratelaars een trrrrrrr (op YouTube zijn er voldoende geluidsfragmenten te vinden).

Sprinkhanen horen trouwens zelf door gehooropeningen op hun poten of buik.

De blauwvleugelsprinkhaan (*Oedipoda carulescens*) is blauwgrijs tot bruin, met donkere dwarsbanden over de voorvleugel. Maar het meest herkenbaar is deze nogal grote soort aan de blauwgekleurde achtervleugels als hij opvliegt. Bij ons vind je deze mooie sprinkhaan wel eens in het Oudenaardse (Volkegembos, kant leemgroeve).

Ook de doornsprinkhanen (*Tetrigidae*), ook wel doorntjes genoemd, behoren tot de veldsprinkhanen. Zij onderscheiden zich van de andere veldsprinkhanen door de vorm van hun halsschild, dat helemaal uitgegroeid is tot soms achter het achterlijfspunt. De doornachtige vorm bepaalt hun benaming, en dient ter bescherming van de voorvleugels.

Bij de andere veldsprinkhanen is het halsschild korter, en beperkt de bescherming zich tot de aanhechtingspunten van poten en vleugels. En: doorntjes zingen niet.

Er komen in België 5 soorten doorntjes voor. De algemeenste zijn het gewoon doorntje (*Tetrix undulata*), zanddoorntje (*Tetrix ceperoi*) en zeggedoorntje (*Tetrix subulata*).

Het gewoon doorntje heeft een gekield halsschild, terwijl het zeggedoorntje en zanddoorntje een plat halsschild hebben.

Gewoon doorntje

De treksprinkhanen (in het Engels 'locusts' geheten), gekend van de tv beelden van reusachtige zwermen die geregeld in Afrika en Zuidwest-Azië de oogsten verwoesten, behoren ook tot de veldsprinkhanen. Van deze groep wordt alleen de Italiaanse rozevleugel (*Calliptamus italicus*) al eens een keer in het zuidelijk deel van België waargenomen.

Het zijn trouwens vooral treksprinkhanen die in de voedselkweek gebruikt worden.

Tot de langsprietigen (*Ensifera*) behoort de familie van de sabelsprinkhanen (*Tettigoniidae*). Onder deze familie schuilen ondermeer de *Phaneropterinae*, waartoe de sikkelsprinkhaan en de struiksprinkhaan behoren. De *Conocephalinae* kennen

Grote groene sabelsprinkhaan, nimf

Bramensprinkhaan

we van onze spitskopjes. En de *Tettigoniinae* herbergt ondermeer de grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima)*.

Ook de krekels zijn trouwens langsprietigen. We gaan deze groep hier echter niet behandelen (voor meer info over krekels wil ik alvast verwijzen naar het sprookje 'de krekel en de mier' van Jean de La Fontaine).

De grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*) is met zijn totale lengte tot 8 cm zondermeer de meest imposante sprinkhaan van bij ons. Kenmerkend is de (geel)groene kleur en de bruine streep op het midden van de rug, en bij de vrouwtjes natuurlijk de krom gebogen legboor, vandaar de benaming. In mijn prille jeugd was ik bang van die sabel, maar ten onrechte natuurlijk, want het is enkel een ovipositor, geen angel. Wie een sabelsprinkhaan wil vastpakken moet wel rekening houden met sterke kaken, waarmee ze kunnen bijten (of eerder knijpen). Die kaken dienen ook om andere insecten (waaronder andere sprinkhanen) te verknippen. Het zijn dus carnivoren, hoewel ze soms ook wel een plantje lusten.

In mijn tuin vind ik ze ieder jaar terug, in de lente als nimfjes op de paardenbloemen (elk zijn eigen bloempje!), en 's zomers volwassen in de beukenhaag. Het zijn zeker honkvaste insecten, want hoewel ik enkele tientallen meter haag heb vind ik ze ieder jaar terug op exact dezelfde locatie.

De bramensprinkhaan (*Pholidoptera griseoaptera*) is een bruine sabelsprinkhaan met zeer korte vleugels. Ik vind ze kleine monstertjes, een beetje de Orks onder de sprinkhanen. Men ziet ze trouwens meer en meer, niet te verwonderen met de toenemende bramengroei, op zich een gevolg van de stijgende bodemverzuring.

Het gewoon spitskopje (*Conocephalus dorsalis*) is kort gevleugeld, hoewel soms ook lang gevleugeld. De vrouwtjes zijn herkenbaar door een regelmatig gebogen legboor.

Het zuidelijk spitskopje (*Conocephalus fuscus*) daarentegen is altijd lang gevleugeld, en de vrouwtjes hebben een grotendeels rechte legboor.

De struikspinkhaan (*Leptophyes punctatissima*) heeft zijn Latijnse benaming niet gestolen. De talloze stippeltjes op het lichaam maken

Zuidelijk spitskopje, vrouw

Struiksprinkhaan, nimf

Sikkelsprinkhaan

vooral de nimfen tot een pointillistisch kunstwerkje.

Je zal deze soort nooit horen, tenzij met een vleermuisdetector, want ze maken een ultrasoon geluid.

In bomen en hogere struiken vind je soms wel eens een boomsprinkhaan (*Meconema thalassinum*), gekenmerkt door gaasvormige vleugels en een opvallend gele streep op de rug.

De sikkelsprinkhaan (*Phaneroptera falcata*) lijkt wat op de grote groene sabelsprinkhaan, maar is met zijn lange dunne poten en smalle vleugels eleganter gebouwd. Uniek hierbij is dat de achtervleugels achter de voorvleugels uitsteken.

De sikkelsprinkhaan is trouwens een redelijk recente aanwinst voor Vlaanderen. Geen echte exoot, maar wel eentje die uit Frankrijk is binnengewaaid.

In de volgende Meander maken we kennis met een wespengroep die bij het brede publiek wat minder gekend is, maar daarom niet minder interessant. Nog een mooie zomer gewenst!

Johan Raes (tekst & fotografie)

Sciurus Boomverzorging

Bomen zijn bepalend voor de uitstraling van uw tuin en de omgeving.

Kies voor de juiste boom op de juiste plaats en behoedt u voor overdreven onderhoudswerken. Goed onderhouden oudere exemplaren kunnen perfect veilig gehouden worden. Kies bij bouwwerken vooraf voor een professioneel advies zodat statige bomen behouden kunnen worden. Soms zijn gespecialiseerde snoeiwerken noodzakelijk of kan de boom niet meer behouden worden.

Sciurus Boomverzorging staat garant voor professioneel advies bij aanplant, aangetaste bomen, constructiewerken, gespecialiseerde snoeiwerken, demonteren en vellen.

Pieter Heyse | sciurusboomverzorging@gmail.com | 0486 86 99 12

Paddenstoelenkalender
Vlaamse Ardennen plus 2022

datum	excursiegebied	afspraakplaats	uur	verantwoordelijke
03/09/22	Park Breivelde Zottegem (**)	Grotstraat 2 Grotenberge (Zottegem)	9.30	Frederik Dierickx 0473/48.34.74
17/09/22	Bos 't Ename (**)	De loods, Boskant 56 Oudenaarde	9.30	Koen Delva 0478/46.86.96
24/09/22	Spiegeldriesbos (Munckbos), Oosterzele	Kruispunt Lange Munte-Spiegeldries Oosterzele	14.00	Dirk Fiers 0494/39.52.97
15/10/22	Domein Hemsrode, Anzegem (*)	Kasteel Hemsrode, Hemsrode 3, Anzegem	9.30	Christine Hanssens en Eddy Saveyn 0477/03.20.75
16/10/22	Nieuw Goed te Parijs, Deinze (familietocht!)	Hoek Gampelaeredreef-Krekelstraat Deinze	14.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
22/10/22	Uitloper van de Oudenberg	Parking Woonzorgcentrum Denderoord, Hoge Buizemont 247 Overboelare (Geraardsbergen)	9.30	Willem Boonen 0479/09.80.37
29/10/22	Spitaelsbossen Wortegem (**)	Kalkhoevestraat Waregem	9.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
12/11/22	Brakelbos	Kerk Opbrakel	13.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75

(*) In samenwerking met Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

(**) In samenwerking met de Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep OVMW

Grote stinkzwam © Ellis De Vuyst

Het betreft hier determinatietochten (behalve op 16/10) en geen gewone wandelingen. Meestal wordt een relatief korte afstand afgelegd en proberen we de gevonden soorten op naam te brengen al dan niet met behulp van literatuur. Een loupe kan nuttig zijn.

Bovenstaande kalender is onder voorbehoud. Bij ongunstig paddenstoelenweer kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie interesse heeft en nog niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn gegevens door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com) en ontvangt dan een week vóór de uitstap een uitnodiging.

Eddy Saveyn

KALENDER juli - oktober 2022

UUR VAN VERTREK/EINDE
PLAATS VAN AFSPRAAK
TOELICHTING
GIDS
BIJZONDERHEID
CONTACTPERSOON
ZEKER MEEBRENGEN

BC: Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KR: Natuurpunt afdeling Kruisem
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez vzw
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddestoelenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Van vrijdag 1 april tot zondag 30 oktober

BC: Opening Zomerseizoen voor de Boembekemolen

- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Van vrijdag 1 april tot zondag 30 oktober is de Boembekemolen elke woensdag-, vrijdag- en zaterdagnamiddag geopend van 14u tot 18u. Op zondag van 10u tot 18u. Iedereen is welkom in de molen en op het terras. Bovendien is de molen het ideale vertrekpunt voor een lichte of stevige wandeling in de Zwalmvallei. Diverse info is beschikbaar in de molen.
  Parking aan Boembekemolen, parking Mijnwerkerspad in de Slijpstraat (afstand 2 km), parking school Michelbeke (afstand 1,5 km).
- Kaarten van de streek en diverse info is beschikbaar in de molen.
- devuystkarel@gmail.com

Woensdag 6 april tot woensdag 19 oktober

BC: elke 1e en 3de woensdag van de maand: Vrije spelnamiddag voor kinderen met aandacht voor fauna en flora

- 14u – 17u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- De kinderen kunnen vrij spelen op de speelweide aan de molen. Er is allerlei kookgerief zodat ze kunnen koekjes bakken met plantenmateriaal, aarde, water. Er zijn zoekkaarten om interesse in de natuur te stimuleren.
- Karel De Vuyst speelt in op wat kinderen zelf ontdekken. De ouders blijven in de buurt en kunnen vertoeven op het terras.
- devuystkarel@gmail.com

Zondag 10 juli

PWG + ZV: Planteninventarisatie Sint-Maria-Lierde / Hemelveerdegem

- 10u - 13u
- Sint-Jansplein Lierde
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 34 44 (grijs hok)
- Henk Coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- Plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

RO: Planten- en insectentocht aan industriezone Pont-West te Ronse

- 10u - 12u30.
- Ingang industriezone Pont-West, aan de Doornikse steenweg, Ronse
- Elke plantensoort heeft zijn eigen insectenfauna en de gids legt de verbanden bloot.
- Jo Glibert 0477 51 94 19 johan.glibert@gmail.com
- Heb je een loep, breng die mee!

BC: Big Jump 2022, in samenwerking met gemeente Zwalm en MOW

- Welkom vanaf 10u30, sprong stipt om 11u. (vanaf 12 jaar)
- Klein Zwitserland, Galerijpad 3, Zwalm
- Big Jump is een internationaal evenement waarbij jaarlijks duizenden burgers over heel Europa de sprong wagen voor proper water en levende rivieren.
- Schoeisel is verplicht!!!!
- veerle.vanderkelen@natuurpunt.be

Libbrechtgenootschap + VA-plus: Lezing door natuurfilosoof Matthijs Schouten

- 14u30 - 17u30
- Kerk Waarbeke
- Het Libbrechtgenootschap nodigt filosoof, ecoloog en bioloog Matthijs Schouten uit om te filosoferen over onze verhouding tot de natuur en de inspirerende inzichten van Ulrich Libbrecht hierover.
- Inschrijven op www.libbrechtgenootschap.org Els Janssens (056 68 83 07)

Woensdag 13 juli

OUD: Avondwandeling in Domein De Ghellinck en langs oude Scheldemeanders in Elsegem

- 19u - 22u
- parking Domein De Ghellinck, Kortrijkstraat, Wortegem-Petegem (Elsegem) inrijden thv Kortrijkstraat 112
- Paul Cardon, 0474 39 02 77, Cardon.paul@gmail.com
- natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus
- Goede wandelschoenen

Zaterdag 16 juli

RO: beheerwerken in natuurreservaat Pyreneeën

- 9u - 14u
- Hof Ter Guchten, Rotterij 278, Ronse
- Het te verzetten werk zal afhangen van de hoeveelheid neerslag de weken voor de activiteit. Het wordt ofwel resterende reuzebereklauw opruimen in een pas aangekocht stukje bos ofwel het jaarlijks uitdiepen van de bestaande bospoelen waar de vuursalamander zich voortplant.
- Werner Schalck (verantwoordelijke beheerwerken, 0476 04 24 29)
- We voorzien een drankje en hapje voor de helpers.
- Philippe Moreaux, 0476 492 461, moreauxphilippe1951@gmail.com
- Spade, werkhandschoenen, lange broek en lange mouwen, laarzen of stevige werkschoenen.

Zondag 24 juli

BC: Gezinswandeling: Snuiterswandeling in Burreken

- 14u – 17u
- Groenstraat in Horebeke
- Een kennismaking met het typisch Vlaamse Ardennen-landschap en met de dieren van het Burreken. De wandelafstand is 4 km, hoofdzakelijk over onverhard terrein. Onderweg zijn er 5 stopplaatsen met leuke doe-opdrachten voor groot en klein.
- Veerle Van Der Kelen; veerle.vanderkelen@natuurpunt.be

Maandag 25 juli

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 30 juli

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 31 juli

RO: Vlinder- en andere insectendeterminatie rond Kapel Wittentak te Ronse

- 14u - 17u30
- Parking aan Kapel Wittentak helemaal boven de Kapellestraat, Ronse.
- In de omgeving vinden we beukenbos, open veld, grasland, struikgewas. In volle zomer zijn hier vele soorten insecten te vinden. We trachten de soorten te onderscheiden en op naam te bengen. Rustige tocht ook geschikt voor mindere conditie.
- Jo Glibert 0477 51 94 19 johan.glibert@gmail.com
- Heb je een loep of één of andere insectengids, breng die mee!

MOW: Toscanewandeling Parike

- 14u – 17u
- Sint-Lambertuskerk, Hollebeekstraat 3 in Parike (Brakel)
- Panorama's, bos, een vallei, een holle weg, een wetland met knuppelpad en zelfs de bedding van een stoomtram... Ga mee op wandel met gids Rudy Stevens. Speciaal voor ons neemt hij de wandelaars op sleeptouw bij de wandeling die hij samenstelde voor de MOW-publicatie 'De Vlaamse Ardennen aan je voeten, Wandel- en inleefgids'.
- Rudy stevens
- Gratis voor leden, €1 voor niet-leden Inschrijven via info@milieufront-omerwattez.be
- Geschikte wandelkledij en -schoenen.

AUGUSTUS 2022

Woensdag 3 augustus

TLES: Avondwandeling rond kasteel Te Lake

- 18u30 - 21u
- Kasteel Te Lake, Linkeroever 37, Zulte
- Avondwandeling met aandacht voor fauna en flora
- Noël De Loof

Donderdag 4 augustus

KBE: Natuurstudieavond

- 19u30 - 21u30
- Einde van de straat Kappellestraat, 9700 Oudenaarde (Parking vroegere voetbalveld)
- Elke eerste donderdag van de maand trekken we er in Bos t' Ename op uit om in groep in te zoemen op een specifiek onderwerp.
- Koen Delva 0478468696 koen.delva@live.be

Meer dan 100 soorten vogels en meer dan 60 soorten dagvlinders waarnemen in 1 week tijd? Meer dan 300 dagen zon per jaar en een zwembad?

Vakantiewoning Casa Mata Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
(behalve in juli en augustus)

Alle info: www.casamata.info

Zaterdag 6 augustus

MOW: Kruidenwandeling in Wannegem-Lede met herboriste Ines

- 14u – 17u
- Reutelstraat 10 in Wannegem-Lede
- Een mooie, 6 km lange natuurwandeling met oog voor kruiden, noten, bessen en vruchten in het wild. Tijdens de wandeling genieten we van 7 proevertjes (confituur, gelei, thee, koekje, wijntje, jenevertje, snoepje, siroopje, notenpasta ...). We krijgen uitleg en recepten en bezoeken naderhand Ines' winkeltje met streekeigen producten van korte keten.
- Ines Decuyper
- Prijs: leden €15, niet-leden €17
- Inschrijven per mail naar info@milieufrontomerwattez.be. De inschrijving is pas definitief na overschrijving op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw.
- ☑ Geschikte wandelkledij en -schoenen.

Zondag 7 augustus

OUD: Fietstocht in de Scheldevallei tussen Oudenaarde en Avelgem

- 10u - 17u
- parking Sporthal de Ruffel, Nellekensweg te Wortegem-Petegem
- We fietsen aan rustig tempo langs de natuurgebieden van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos in de vallei van de Schelde met nu en dan een kleine stop. Picknick in Avelgem aan de oude Scheldemeander (Chalet 't Zakske).
- Paul Cardon
- Inschrijven via website https://www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus
- Paul Cardon, 0474 39 02 77, Cardon.paul@gmail.com
- ☑ Fiets in goede staat, picknick voor 's middags.

BC: Gezinswandeling: Dagvlinders

- 14u – 16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- We leren tal van vlindersoorten herkennen en krijgen inzicht in hun levenswijze.
- Koen Gintelenberg
- koen.gintelenberg@telenet.be

BC: Insecten@telier: dagvlinders en nachtvlinders

- 14u – 17u
- Boembekemolen
- Uit karton worden dag- en nachtvlinders gemaakt, 20maal groter dan de echte beestjes. Nadien worden de verschillende soorten beschilderd. In de mate van het mogelijke tonen we echte rupsen en hun respectievelijke voederplanten.De ouders kunnen ondertussen op het terras iets drinken, of meegaan met de wandeling.
- Karel De Vuyst
- Inschrijven verplicht, max 10 deelnemers. Kostprijs 5€, ter plaatse te betalen.
- Info en inschrijven: Veerle Van Der Kelen; veerle.vanderkelen@natuurpunt.be

Zaterdag 13 augustus

HOU: Op zoek naar sporen van nachtvlinders

- 20u - 22u
- Bockstaele 9, Sint-Lievens-Houtem
- In de uren voor het donker wordt, speuren we naar allerlei sporen van nachtvlinders, zoals mijnen en rupsen. We gaan ook na welke soorten nachtvlinders er te vinden zijn op 'smeer'. Dat is een mengsel van wijn en suiker dat we op de bomen smeren, een zoet lokmiddel voor sommigen. Welke nachtvlinders hebben onze feromonenvallen bezocht? Het antwoord op deze vraag zal pas duidelijk worden naarmate het donker wordt en de eerste soorten zich op licht laten observeren.
- Koenraad Bracke
- Inschrijven via link op de website www.natuurpunthoutem.be
- Christine Bonte 0471 34 18 27, Info www.natuurpunthoutem.be nphoutem@gmail.com

Maandag 15 augustus

VA: 1.000+ soortenjaar @ Paddenbroek !

- 14u – 17u
- Parking Paddenbroek, Paddenstraat – Berchem (Kluisbergen)
- Grondige verkenning van het Paddenbroek in het kader van het '1.000+ soortenjaar @ Paddenbroek'. Onze gidsen vertellen alles over het ontstaan van het natuurreservaat, de evolutie van de natuurwaarden, de fauna en flora, het beheer enz. Verder komt de praktische kant van het 1.000+ soortenjaar aan bod en verneem je ook hoe je kan meehelpen om ons doel te bereiken. Iedereen is welkom, zowel liefhebbers als kenners! Voor meer info zie het artikel in deze Meander.
- Inschrijven hoeft niet maar kan op de website van Natuurpunt of geef een seintje via NatuurpuntVlaamse-Ardennen@hotmail.com zodat we een idee hebben van de te verwachten deelnemers.
- Lucia Decuyper: 0473 95 36 05 lucia_decuyper@hotmail.com
- ☑ Waterdicht schoeisel of laarzen, eventueel verrekijker

Zondag 21 augustus

PWG + ZV: Planteninventarisatie Zwalm

- 10u – 13 u
- Kruispunt N 415/N454 Boekelbaan/Zottegemsesteenweg/Zuidlaan/Hooglaan op de grens van Sint-Blasius-Boekel, Roborst en Rozebeke
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 22 42 (grijs hok)
- Henk Coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- ☑ plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

MOW: Bomenwandeling in 't Burreken

- 14u – 17u
- Café 't Gaaiken – met parkeergele-

genheid. Spreek zo mogelijk af om samen te rijden of kom met de fiets. Heerweg 42, 9667 Horebeke

Mooie natuurwandeling in het Burreken met speciale aandacht voor de bomen die er groeien. Gids van dienst is actieve vrijwilliger Rita Van de Voorde: 'Het is geen sinecure om 't Burreken tegelijk mooi te houden, de kwetsbare natuur te bewaren en delen toegankelijk te maken voor het publiek', getuigt ze. Een hele ploeg gemotiveerde vrijwilligers zet zich in om dit landschap van bospercelen, open plekken met grazers en ook het erfgoed te behouden voor nu en voor de toekomst.

Rita Van de Voorde

Inschrijven per mail naar info@milieufrontomerwattez.be

☑ Geschikte wandelkledij en -schoenen.

Zaterdag 27 augustus

BC: Gezinswandeling: Nacht van de Vleermuis in Geraardsbergen - Natuurpunt Boven-Dender - Natuurpunt Denderstreek vzw

19u30 - 22u

Koetshuis, Abdijpark, Geraardsbergen

Vleermuizenkenner Joachim De Maeseneer geeft eerst een korte inleiding over deze mysterieuze, maar bijzonder nuttige diertjes. Nadien bezoeken we de ijskelder in het Abdijpark, die is ingericht als overwinteringsplaats voor vleermuizen en gaan we op stap met een batdetector in het park en langs de Dender. Organisatie in samenwerking met de stad Geraardsbergen.

Joachim De Maeseneer

Inschrijven verplicht via: https://www.natuurpunt.be/agenda/nacht-van-de-vleermuis-geraardsbergen-54724

johnny_cornelis@hotmail.com

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be

☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 28 augustus

MOW: Dauwtripwandeling

6u -9u

Sint-Annakapel aan de Waesbergdries, Sint-Maria-Lierde

Zie de natuur ontwaken tijdens een heerlijke wandeling in een gevarieerd landschap. We stappen door natuurreservaten, bossen, langs weidse akkers en weidelandschappen. Een authentiek landschap ontvouwt zich in onze blik, waar natuur en landbouw naast en door elkaar vloeien. Bij helder weer genieten we van de zonsopgang.

Maaike Kneepens

Prijs: MOW-leden €14, niet-leden €16 (thee en gezond ontbijt inbegrepen)
Vooraf inschrijven is verplicht via info@milieufrontomerwattez.be
De inschrijving is pas definitief na overschrijving op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw.

☑ Geschikte wandelkledij en -schoenen.

PWG: Planteninventarisatie Thuishok Geert Ranson Dentergem

10u – 13u

Parking Kerkstraat Dentergem (op het marktplein)

Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok D2 45 32
Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen het ifbl-kwartierhok waarin een actieve botanist woont en die dit hok jaarlijks opvolgt.

Henk Coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net

☑ plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Maandag 29 augustus

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.

Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com

☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Woensdag 31 augustus

TLES: Avondwandeling naar Bisdonkstraatje

19u - 21u30

Bredestraat 107 Deinze, parking tegenover Radio Tequila

We gaan op zoek naar flora en fauna in een typisch Vlaamse landschap en bezoeken het heiderelict aan de Bisdonkstraat. Dit landschap wordt ook vanuit historische bril bekeken.

Jeroen Bossaer

Jeroen Bossaer 0468/359304

SEPTEMBER 2022

Donderdag 1 september

KBE: Natuurstudieavond

19u30 - 21u30

Einde van de straat Kappellestraat, 9700 Oudenaarde (Parking vroegere voetbalveld)

Elke eerste donderdag van de maand trekken we er in Bos t' Ename op uit om in groep in te zoemen op een specifiek onderwerp.

Koen Delva 0478468696 koen.delva@live.be

Vrijdag 2 september

BC: Cursus Natuurgids Zwalm

9u - 16u

Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel

1. Kennismaking + uitleg project
2. Excursie Mijnwerkerspad en om-

geving
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurgids-zwalm-54159
Sylvie Decoster: sylvie.decoster@natuurpunt.be

Zaterdag 3 september

KRB: werken in de natuur

9u – 12u30
Groenstraat in Horebeke
Met een enthousiast team maaien, knotten, wegen onderhouden, hagen scheren... Prettig, ontspannend werk, goed voor lichaam en geest!
Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact @burreken.be
Graag een seintje als je komt.
Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

PWG + OUD: Planteninventarisatie Meldenmeersen, Oudenaarde

14u – 17 u
Sint-Martinus kerk Melden, Meldenstraat, Oudenaarde
Inventarisatie van alle hogere planten binnen ifbl-kwartierhok E2 37 41
Alexander Van Braeckel, T.0473 85 45 62
plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Zondag 4 september

VA + VWG: Vogelringactiviteit

8u – 10u30
Parking voor de kerk van Berchem (Berchemplein)
We krijgen een unieke gelegenheid om vogelringers aan het werk te zien en vogeltjes van heel dichtbij tot in de details te bewonderen
Lietaer Thijs, 0473 58 17 14 Thijs.Lietaer@telenet.be
Bij slecht weer zal deze activiteit niet doorgaan en worden de deelnemers verwittigd. Inschrijven verplicht bij Thijs Lietaer.
Laarzen, verrekijker (evt. fototoestel), vogelgids

MOW: MOW wandelt en fietst

14u – 19u
Zaal De Kroon in Dorpstraat 12, Horebeke
Maak jouw keuze tussen een erfgoedwandeling of een landschapswandeling of een fietstocht. Geniet achteraf van een gezellige receptie met drank en hapjes in zaal De Kroon.
Prijs: €6 (leden) of €8
Vooraf inschrijven via info@milieufrontomerwattez.be
De inschrijving is pas definitief na overschrijving op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw.
Geschikte wandel- of fietskledij en -schoenen

Zondag 11 september

RO: Fietstocht van Ronse naar Frasnes en terug. Bezoek happening van het lokaal actiecomité dat ijvert voor het fietspad Ronse-Frasnes. Afsluiting met een excursie in het natuurreservaat 'Frasnes-les-Bassins'.

Vertrek 10u – einde rond 17u30
Station Ronse, Winston Churchillplein
1/ Fietstocht i.s.m. Milieufront Omer Wattez en de Ravel-actiegroep uit Frasnes. Pittige tocht met een paar serieuze beklimmingen!
Om 10u vertrekken we per fiets en rijden we o.a. doorheen een prachtig beukenbos naar Frasnes (Henegouwen). Aankomst in Frasnes rond 12u. We eten er onze zelf meegebrachte picnic en bezoeken er de happening (o.a. proevertjes van lokale voedselproducenten) nabij het oude station, georganiseerd door onze Waalse broeders van de actiegroep Ravel 86. Rond 14u gaan we te voet op tocht in het vlakbij gelegen gemeentelijk natuurreservaat in en rond de voormalige bezinkputten van de gesloten suikerfabriek. Rond 16u fietsen we terug naar Ronse.
2/ Mogelijkheid om te voet aan te sluiten in Frasnes aan het station rond 12 uur. Geen probleem om zonder fiets de happening en de excursie mee te doen!
Philippe Moreaux, 0476 492 461, moreauxphilippe1951@gmail.com
Philippe Moreaux
Breng verrekijker mee als je die hebt, want rijk vogelleven te zien!

PWG + ZV: Planteninventarisatie Thuishok Dominiek Decleyre Erwetegem/Zottegem

10u - 13u
Klemhoutstraat (kruispunt met Smissenhoek), Zottegem
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 34 12
Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen het ifbl-kwartierhok waarin een actieve botanist woont en die dit hok jaarlijks opvolgt.
Henk Coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

VA+ WMBV: Gezinswandeling in de Schamperij en omgeving (Maarkebeekvallei)

14u – 17u
kerk van Maarke, hoek Maarkeweg-Kokkerellestraat
Johan Cosijn, 055 30 98 10
Goed schoeisel of laarzen, verrekijker

something ellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

BC: Open Monumentendag Gezinswandeling: Het verhaal van het Mijnwerkerspad

- 14u - 16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Cultuurhistorische wandeling: Het Mijnwerkerspad
- Lien Urmel
- Lien Urmel was de trekker van het project 'Sporen in de Tijd'. Zij heeft met hart en ziel dat project getrokken en neemt ons mee in haar vervoering.
- Karel De Vuyst; devuystkarel@gmail.com

Woensdag 14 september

VA + VWG: Bijeenkomst VWG

- 20u – 22u30
- Stedelijk centrum 'Amigo' te Heurne
- Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio(of daarbuiten) zal je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten, ... Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud maken we op voorhand bekend op onze Facebookpagina en website
- https://www.facebook.com/groups/vwgvap en http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com

Vrijdag 16 september

BC: Cursus Natuurgids Zwalm

- 9u - 17u
- Excursie Kalmthoutse Heide + Methodieken
- Petra Vyncke
- https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurgids-zwalm-54159
- Sylvie Decoster: sylvie.decoster@natuurpunt.be

Zaterdag 17 september

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zaterdag 24 september

TLES: Samen werken in en voor de natuur

- Je wordt verwittigd via mail
- Elke laatste zaterdag van de maand werken we in één van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via vynckeville@telenet.be Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt.
- Eddy Vervynck

Zaterdag 24 september

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 25 september

PWG + TLES: Planteninventarisatie NO Wontergem / Zeverenbeek

- 10u - 13u
- Kruispunt Dentergemstraat/Dosweg/Goedstraat, Deinze
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok D2-35-44 (grijs hok)
- Henk Coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- ☑ plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Maandag 26 september

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Vrijdag 30 september

BC: Cursus Natuurgids Zwalm

- 9u - 16u
- Loods Bos t'Ename, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
- 1. Les habitats en biotopen - Dirk Criel 2. Excursie habitats en biotopen - Guido Tack
- https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurgids-zwalm-54159
- Sylvie Decoster: sylvie.decoster@natuurpunt.be

OKTOBER 2022

Zaterdag 1 oktober

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, snoeien, paadjes vrijhouden, afsluitingen herstellen... Met een goed team samenwerken en genieten van de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk.
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be Graag een seintje als je komt.
- ☑ Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 2 oktober

ZV: Zwalmvallei Challenge

- 8u – 16u
- Ontmoetingscentrum Strijpen
- Sponsorwandeling doorheen de natuurreservaten van afdeling Zwalmvallei (5 km – 13 km – 28 km)
- 5€ inschrijvingsgeld per deelnemer (tot 12j gratis)
- Wim Van Geert van.geert.wim@telenet.be

☑ wandelschoenen

TLES + MOW+ VELT: Tragewegen wandeling te Machelen

- 14u -17u
- Herberg de Avonden, Posthoornstraat 41B, Machelen-Zulte
- Vertrek tussen 14 en 14u30 voor 2 wandelingen:
  · 7 km voor volwassenen, tot 17 uur
  · 2,5 km voor gezinnen met kinderen, tot 16 uur
- Onderweg bezoek aan grote private natuurtuin. Deelname gratis, geen inschrijving noodzakelijk, drankje en hapje te verkrijgen bij eindpunt.
- Wim Bracke, bracke-uyttersprot@skynet.be
- ☑ Wandelschoenen

VA+ MOW: Guido Tack over het ecologisch erfgoed van Bos t' Ename en Ulrich Libbrechtwandeling

- 11u-12u30: Guido Tack 14u -17u30: themawandelingen
- Parochiezaal Zulzeke, Zulzekestraat (tegenover de kerk)
- In de voormiddag spreekt Guido Tack over het Bos t' Ename als eeuwenoud ecologisch network en de verbinding van mens en natuur hiermee. In de namiddag wandelen we de Ulrich Libbrechtwandeling vanuit drie thema's. About Jay brengt muziek onderweg, Brigitte en Filip wijzen op natuur en landschap, Lieve en Els inspireren met filosofische bespiegelingen van Ulrich Libbrecht.
- Filip Keirse en Brigitte Vanloo, Kim De Baere (muzikale wandeling), Lieve Mornie en Els Janssens.
- Inschrijven vanaf 15/9 op www.libbrechtgenootschap.org
- filip.keirse@telenet.be, els.janssens@libbrechtgenootschap.org
- ☑ Goede wandelschoenen

Dinsdag 4 oktober

BC: Cursus Klimaatverkenner, deel 1

- 19u30 - 22u30
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9620 Brakel
- In samenwerking met Natuurpunt Natuuracademie organiseert Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen een interactieve instapcursus rond klimaat en duurzaamheid, bestaande uit 3 boeiende lessen en 1 excursie met (h)eerlijke proevertjes.
- Begeleider: Benno Geertsma
- Info en inschrijven: https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-klimaatverkenner-brakel-54949
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be

MOW: Beestenboel, Lezing Dirk Draulans

- 20u – 22u30
- CC De Woeker, Woeker 3, Oudenaarde
- Op Werelddierendag komt Dirk Draulans naar Oudenaarde. De voordracht 'Beestenboel' presenteert op humoristische wijze beesten variërend van onzichtbare mijten die in je wenkbrauwen leven tot een eenzame Groenlandse walvis uit het hoge noorden die voor onze kust terechtkwam. De voordracht passeert langs soorten waarvan het mannetje als een speldenkop in het lichaam van een vrouwtje leeft of waarvan de jongen als ze bijna groot zijn hun moeder opeten. Met deze lezing wil MOW de aandacht vestigen op de biodiversiteitscrisis.
- Prijs: 8 euro. De inschrijving is pas definitief na overschrijving op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw. Aan de deur: €10.

Donderdag 6 oktober

KBE: Natuurstudieavond

- 19u30 - 21u30
- Einde van de straat Kappellestraat, 9700 Oudenaarde (Parking vroegere voetbalveld)
- Elke eerste donderdag van de maand trekken we er in Bos t' Ename op uit om in groep in te zoemen op een specifiek onderwerp.
- Koen Delva 0478468696 koen.delva@live.be

Zaterdag 8 oktober

ZV: Werkdag Perlinkvallei

- 9u – 12u
- Parking kerk Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, Zwalm.
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

ZV: Appelpluk

- 9u30 tot 12u30 – namiddag Persen
- Boomgaard aan het kruispunt Langendries/Boterhoek (100m van de Boembekemolen)
- Er worden appels geraapt en geplukt. Na de middag worden de appels verwerkt in de mobiele fruitpers aan de molen. Doel is dit sap te kunnen serveren in de Boembekemolen.
- Reserveren via info@appelpersle-rouge.be of 0475 26 24 80
- Jan François; jan@aardbol.be

P.V.S. Pianotechniek
stemmen · herstellen · afregelen
paul@pvs-pianotechniek.be
Clemmenstraat 2 unit 10 · 9790 Wortegem-Petegem
tel.: 055 / 30 03 66

De Varen
UITVAARTCENTRUM Dierik & An
Hauwaart 37 - OUDENAARDE
Hoogstraat 63 - ZOTTEGEM
www.devaren.be 0478/303.960

Zondag 9 oktober

GVG: Exploratie De Heurnemeersen

- 9u30 – 12u30
- Zaal Amigo Heurnestraat 235, Oudenaarde
- Focus op het rivierenlandschap met zijn typische biodiversiteit en het toe- en aangepaste beheer.
- Davy De Groote - conservator
- Inschrijven via sylvie.decoster@natuurpunt.be Deelnameprijs ter plaatse gepast te betalen: 3 euro
- Griet Dewitte - griet.dewitte@rlva.be
- ☑ Stevig schoeisel. De Heurnemeersen kunnen nat zijn.

BC: TeGek!? wandeling. In samenwerking met CM en TeGEk!?

- 14u - 16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Ontdek tijdens de TeGek!? wandeling de positieve effecten van de natuur op je mentale gezondheid. Een gids neemt ons mee op een wandeling van 5 km.
- Info: gezondheidspromotieenparticipatie.oostvlaanderen@cm.be; 09 267 50 76
- veerle.vanderkelen@natuurpunt.be

Dinsdag 11 oktober

BC: Cursus Klimaatverkenner, deel 2

- 19u30 - 22u30
- Boembekemolen
- Begeleider: Benno Geertsma
- Info en inschrijven: https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-klimaatverkenner-brakel-54949
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be

Vrijdag 14 oktober

BC: Cursus Natuurgids Zwalm

- 9u - 16u
- Boembekemolen
- 1. Les planten 1 + snuffel project (12u30 - 13u30)
  2. Excursie bomen herkennen
- Kristel Keppens, Sylvie, Vincent Decroock
- https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurgids-zwalm-54159
- Sylvie Decoster: sylvie.decoster@natuurpunt.be

Zaterdag 15 oktober

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zondag 16 oktober

TLES: Paddenstoelentocht

- 14u - 17u
- Hoek Gampelaeredreef - Krekelstraat. Beperkte parkeergelegenheid. Met de fiets geen probleem.
- Herfst dat zijn een dikkere jas, trekvogels, prachtige herfstkleuren, intense geuren, overvloed aan herfstvruchten, schuifelen door de bladeren maar ook ... paddenstoelen! Vruchtlichamen in de verrassendste vormen, kleuren en geuren. Ga je mee op ontdekkingstocht in deze mysterieuze wereld ?
- Eddy Saveyn
- Eddy Saveyn, 0477 03 20 75 eddy.saveyn@gmail.com

BC: Oost-Vlaamse Molendag

- 10u - 18u
- Boembekemolen
- Op deze terrasdag zetten we de molen speciaal in de kijker. Ook de omgeving kan verkend worden dmv de uitgestippelde wandelroutes die gratis te bekomen zijn in de molen.

Dinsdag 18 oktober

BC: Cursus Klimaatverkenner, deel 3

- 19u30 - 22u30
- Boembekemolen
- Info: https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-klimaatverkenner-brakel-54949
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be

Zondag 23 oktober

TLES: een reis rond de wereld in 80 bomen

- 14u -17u
- Ingang Plantentuin UGent Karel Lodewijk Ledeganckstraat 35 Gent
- In de plantentuin en het Citadelpark laten we jullie kennis maken met bomen en struiken uit de vier windstreken. Boeiende verhalen en botanische weetjes zijn verzekerd.
- Paul Geeroms en Geert Claeys
- Reserveren verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten
- paulgeeroms@telenet.be

BC: Gezinswandeling: Everbeekse Bossen

- 14u - 17u
- Kerk van Everbeek-Boven
- Koen Van Den Berge en Joris De Wolf
- devuystkarel@gmail.com
- ☑ Schoenen en aangepaste kledij

RO: Uitstap naar natuurpark Het Zwin in Knokke, wandeling door duinen, bos, schorre, slik en strand

- 10u -17u
- Afspraak om 10u aan de ingang Zwin Natuur Park, Graaf Léon Lippensdreef 8, Knokke-Heist. Samendelend rijden wordt georga-

FERYN
milieuconsulenten BV
www.ferynjan.be info@ferynjan.be

niseerd door gids die zelf echter niet rijdt maar wel als contactpersoon wil fungeren.

Een veelheid aan biotopen zorgen voor een veelheid aan vogels, planten, aangespoelde zeeorganismen enz. We maken een fikse en soms lastige wandeling aan een rustig tempo maar een goede conditie is toch vereist!

Philippe Moreaux, 0476 492 46, moreauxphilippe1951@gmail.com

Met een ticket (volwassen 12 euro/dag) heb je een hele dag toegang tot het gebied. De parking vooraan het natuurpark is elke dag open van 7u tot 19u. Parkeerticket (5 euro per dag) betaal je ter plaatse aan de parkeerautomaat op de parking. Meer informatie op www.zwin.be

Philippe Moreaux

Picnic, laarzen, verrekijker, telescoop.

Maandag 24 oktober

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.

Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com

Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Vrijdag 28 oktober

BC: Cursus Natuurgids Zwalm

9u - 16u

1. Boembekemolen
2. Duivenbos, Ransbeekstraat 1, Sint-Antelinckx

1. Gidsvaardigheden 1 - Dirk Fiers
2. Excursie paddenstoelen parkbos - Frederik Dierickx

https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurgids-zwalm-54159

Sylvie Decoster: sylvie.decoster@natuurpunt.be

Zaterdag 29 oktober

TLES: Samen werken in en voor de natuur

Je wordt verwittigd via mail

Elke laatste zaterdag van de maand werken we in één van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via vynckeville@telenet.be. Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt.

Eddy Vervynck

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename.

Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be

Goed schoeisel en werkhandschoenen

BC: Cursus Klimaatverkenner, deel 4

14u - 17u

Boembekemolen

Excursie als afsluiter van deze boeiende opleiding.

Info: https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-klimaatverkenner-brakel-54949

vincent.decroock@natuurpunt.be

Zondag 30 oktober

BC: Reuze Wafelenbak @ Boembekemolen

10u - 18u

Ter plaatse + afhaal (laatste bestellingen vrijdag 28/10)

5€ voor 3 dubbele wafels / 5€ voor 1 dubbele wafel + koffie/thee

Wim & Carla, 0472 89 81 70 carlaverdonckverdonck@hotmail.com

Een lege maag

BIO SHOP

De Zonnebloem

Al meer dan 35 jaar vind je bij ons alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek, massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 e-mail: oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

Bijzondere vogelwaarnemingen

LENTE 2022

Bonte vliegenvanger — © Rik Desmet

Het lijkt wel alsof ik elk overzicht moet starten met een of ander weerrecord ... Ook nu weer. De droogste lente in 50 jaar. Dat heeft ook opnieuw een weerslag op de natuur. De vlinders waren vroeg door een zeer zonnige maart. En de trekvogels? Wel, diegenen die van niet te ver moeten komen (Zuid-Europa en Noord-Afrika) zoals de blauwborst, tjiftjaf, zwartkop waren op een normaal tijdstip terug. Maar de echte Afrikatrekkers, wel waar bleven die zeg? De zwaluwen en gierzwaluwen waren opvallend afwezig! Blijkbaar te wijten aan slechte trekomstandigheden: zandstormen, guur en koud weer in Zuid-Europa. Ze moeten wat doorstaan die kleine beestjes. Maar later aankomen, betekent ook later broeden en dat geeft dan ook mogelijk minder broedsels tegen het einde van het broedseizoen ...

We trappen af in maart. We mochten nog genieten van de 5 overwinterende grote zee-eenden op de Tweelingsputten te Eke tot halverwege de maand. Deze zaten er bijna de hele winter, net als de roodhalsfuut. Die bleef zelfs nog hangen tot eind april zodat we hem ook in zijn prachtige zomerkleed konden waarnemen. Een grote zaagbek vloog over de Callemoeie (PAD). De eerste zomertaling van de regio dook op in de Langemeersen (LDC). Een kraanvogel vloog over de Langemeersen (TNA) en Eke (NGE). Zestien goudplevieren vlogen over St-M-Latem (HVE). Een bokje werd waargenomen in de Heurnemeersen (JaVH), waar ook een grote mantelmeeuw (DDG)en vier lepelaars (ADV) overvlogen. In het Kluisbos zat een zwarte specht (DLI). Een kruisbek zong in Beerlegem, waar ook drie appelvinken zaten (HVE). Deze werden ook nog gezien in het Beiaardbos en de Everbeekse bossen. Een Europese kanarie vloog over S-M-Latem (HVE).

De Callemoeie te Nazareth is ondertussen een gekend 'tankstation' geworden voor de vogels op doortrek. Enkele maxima van dit voorjaar (maart-mei): 9 kluut, 2 bonte strandloper, regenwulp, drieteenstrandloper, 3 zwartkopmeeuwen, 6 dwergmeeuwen, 3 Pontische meeuwen, 1 geelpootmeeuw, 2 zwarte stern, kleine zilverreiger, koereiger (JaVH), 2 geoorde futen, 2 zomertalingen.

In april ontdekte EDV 4 zwarte zee-eenden op de Soeverein te Deinze. Dit is slechts de derde waarneming van de soort in onze regio in deze eeuw. Geoorde futen waren te zien op de Tweelingsputten (3ex). Kraanvogels vlogen over Elst (ADP) en Meilegem (BDE, USA), waar ook 5 steltkluten zaten (LVDL), een zomertaling, bokje en een maximum van 13 bosruiters werden er ook gezien. Zwarte ruiters werden gezien in de Leiemeersen van Bachte (2) en Olsene (1) en in de Heurnemeersen (1). In de Heurnemeersen werd ook een buidelmees gezien (DDG). Over Strijpen vloog een zwarte ooievaar en een raaf (CNU). Een koereiger vloog langs Oudenaarde (NGE). Purperreiger werd 5 maal gezien. In het Paddenbroek zat een kleine zilverreiger. Een grauwe kiekendief vloog over Nederename (BHE). April is ook dé maand voor beflijsters. Er werden er opnieuw een aantal gezien, maar toch beduidend minder dan het jaar er voor. In de Everbeekse bossen werd een bonte vliegenvanger gezien (CDE). Op de terreinen van de oude centrale te Ruien verbleef er ook een duinpieper voor meerdere dagen (JDW). Dé ontdekking van deze maand moeten wel de 2 dwerggorzen zijn (JDW) op een ruigte naast de Callemoeie. Het is de eerste veldwaarneming in de regio van deze soort na een eerdere ringvangst in 1995. Over Zottegem vlogen ook 2 kruisbekken (WDG).

Het aantal zangposten van nachtegaal in onze regio zit aan zijn hoogste punt sinds het jaar 2000. Er was een goede doortrek van paapje in het voorjaar, beduidend meer dan de vorige jaren. De roodborsttapuit kent ook een goed jaar in onze regio met meerdere broedgevallen. De gekraagde roodstaart is ook opnieuw te vinden op de vaste plekken, voornamelijk in de Scheldevallei tussen Zingem en Eke. Tijdens de voorjaarstrek kregen we ook 14 waarnemingen binnen van visarend, 28 blauwe kiekendief, 39 rode wouwen, 27 zwarte wouwen en 5 smellekens. Sommige waarnemingen zijn wel dubbelwaarnemingen.

De matkop is echt wel aan het verdwijnen uit onze

regio. Het aantal vindplaatsen is op één hand te tellen. Volgens de eerste resultaten van de broedvogelatlas lijkt ook de glanskop serieus terrein te verliezen. Ook de grote lijster blijft achteruit boeren. Het is een kwestie van tijd voor we deze verliezen als broedvogel. Ook de uilen kennen een moeilijk jaar omwille van een lage muizenstand. De oehoe blijft wel voet aan de grond houden bij ons.

In mei ten slotte, komen de kwartels toe. Er bereikten ons 27 waarnemingen. En er bereikte ons toch nog een waarneming van een zomertortel. Er zat er eentje in Ruien langs de Schelde (MJW). De enige van het voorjaar. Een wateropvangbekken tussen de industrie naast de Callemoeie trok tot 8 bontbekplevieren, 2 Temmincks strandloper (JDW) en een kleine strandloper (BDE) aan. Van deze laatste is het de eerste waarneming in 24 jaar in de regio. In Zeveren zat een regenwulp (JVE). Zwarte ooievaars vlogen over Ronse (DVH) en Oudenaarde (NGE). Op terreinen van de centrale in Ruien zaten tot maximum 2 bontbekplevieren, 1 Temmincks strandloper (TNA). In Eke zat een groep van 10 koereigers aan de grond (TMA). Over Nokere vloog een purperreiger (LKI). Drie kleine zilverreigers vlogen over Deinze (VLO). De zwarte specht liet zich horen in het Kluisbos (LDC). De waarnemingen van wielewaal concentreerden zich op een paar uitzonderingen na allemaal in de Scheldevallei. Een raaf werd gezien over Opbrakel (SDB). Een grote karekiet werd ontdekt in Wannegem-Lede (SDV). Een graszanger dook op in de Heurnemeersen (DDG). Een bonte vliegenvanger koos de tuin van RDS in Kruishoutem uit als zangpost. Een koppel goudvinken werd gespot in Ronse (XTE).
Je kan de waarnemingen volgen via
www.vwg-vlaamseardennenplus.be.

Dimitri Van de Populiere

De monumentale populier in de Leiemeersen van Deinze

In het meersengebied van de Oude Leie ten noorden van Astene (Deinze), staat een veel gefotografeerde solitaire boom. De alleenstaande populier is een blikvanger in het Leielandschap. Het is een oude mooi uitgegroeide boom met een opmerkelijke omvang van 7,3 meter (gemeten op 1,5 meter hoogte). Het is daarmee de dikste Canadapopulier in Vlaanderen. Deze grote populier *(Populus canadensis (x))* staat in de buitenbocht van de afgesneden Leie, op de hoek van drie percelen. Wellicht is deze boom aangeplant als hoekboom, om de hoek van de percelen te vast te leggen. In de winter fungeert de boom als rustplaats voor vele aalscholvers.

Een hoekboom is een boom die is aangeplant voor het vastleggen van private eigendoms- of gebruikspercelen. Deze vallen vaak samen met de kadastrale grenzen. De hoekboom markeert dus deze grenzen. Nadat de landmeter het perceel heeft 'bepaald' (vastgelegd door het aanbrengen van een hoekpaal) gebeurt het al eens dat een hebberige buurman de grenspaal verplaatst. Om dat te voorkomen verzegelt men het werk van de landmeter met het aanplanten van hoekbomen. Het is immers niet mogelijk om hoekbomen te verplanten zonder sporen na te laten die merkbaar zijn bij de boom. De boom kan bijvoorbeeld afsterven.

© Nele Vanmaele

Dendrochronoloog Kristof Haneca boorde de boom aan om gegevens i.v.m. de ouderdom te verzamelen en meent dat de boom meer dan 100 jaar oud is. Uit de boringen blijkt ook dat de boom een zeer snelle groei kent.

Het is de bedoeling om met deze boom mee te dingen naar de titel 'boom van het jaar 2022'.

Nele Vanmaele

STEEDS MAAR STIKSTOF

De vorige Meander lag nog niet in jullie brievenbus of de uitgesproken vrees dat sommige politici de crisis in Oekraïne zouden aangrijpen om natuur weer (meer) ondergeschikt te maken werd met president Macron in Frankrijk een feit. Hij pleitte er voor om in de landbouw productie weer prioritair te maken boven de ecologische doelstellingen van de Green Deal. In aanloop naar de tweede ronde van de verkiezingen riep dezelfde Macron zich uit tot fervent ecologist, nadat hij eerder ook al de jagers een vriendelijk briefje had gestuurd, *faut le faire* ...

In eigen land was het onder andere Hendrik Bogaert (CD&V) die op de VRT verklaarde dat door de veranderde situatie het stikstofakkoord diende herbekeken te worden. De nieuwe landbouwminister roept ondertussen op om zoveel mogelijk bezwaren aan te tekenen tegen een, door zijn eigen partij goedgekeurd, plan.

Ondertussen wordt het moeilijk om in het stikstofdossier informatie te onderscheiden van desinformatie. Het Vlaams Informatiecentrum voor Land- en Tuinbouw (VILT, de site wordt hier vaak als bron gebruikt) deed vooral voor dat laatste zijn best met titels als "Luiden eigen eiken het einde in voor Averbode?" Die abdij van Averbode wordt al te vaak misbruikt, het is niet de abdij en de arme paters die bedreigd worden maar de gloednieuwe boerderij van de abdij. Het is opvallend dat de VILT site de laatste maanden nogal selectief te werk gaat in het aanhalen van artikels. Zo haalde een uitstekende bijdrage van Tobias Ceulemans, senior onderzoeker aan het departement ecologie, evolutie en biodiversiteitsbehoud van de KU Leuven, de site niet. In De Morgen (06-05-2022) zegt die onder andere: "Hoe graag men het ook wil romantiseren, dit heeft niks te maken met paters die om spirituele redenen eigenhandig enkele koeien hoeden en op de heide laten grazen, zoals eeuwenlang gebeurde. Dit is een intensieve melkveehouderij." Bovendien: "De vergunning die de paters in 2014 kregen, was wellicht al in strijd met de wetgeving voor Habitatrichtlijn-gebieden. Maar dat is wat men hier in Vlaanderen altijd doet: het gaatje in de wetgeving opzoeken. Terwijl men heel goed weet dat dat gaatje over enkele jaren weer onder strengere normen kan vallen".

Ook de bijdrage van Schoukens (onderzoeker Europees milieu- en natuurbeschermrecht, UGent) in de dezelfde krant (20-05-2022) haalde de Vilt site niet:

"Waanzin is, zoals Einstein het ooit stelde, telkens hetzelfde doen en toch een andere uitkomst verwachten. Als dit akkoord het niet haalt, zal duidelijk worden dat de alternatieven nog veel minder uitkomst bieden. Pappen en nathouden lijkt wel de nieuwe Vlaamse bestuurscultuur. Maar het wreekt zich. Temeer daar dit non-beleid ervoor gezorgd heeft dat we landbouwers te lang de illusie hebben gelaten dat schaalvergroting nabij overbelaste natuur mogelijk was."

Op 10 juni stelde de Nederlandse regering zijn stikstofplan voor. Tegen 2030 moet daar de uitstoot gehalveerd worden en dat kan enkel door een forse vermindering van de veestapel. De aanpak kan echter erg verschillend per regio zijn. In sommige regio's nabij kwetsbare natuurgebieden zou de verplichte reductie van uitstoot 70 procent kunnen bedragen. Concreet zou daar geen veebedrijf meer mogelijk zijn. Daar waar de Boerenbond zich blijft verschuilen achter achterhoedegevechten lijkt de houding van het ABS toch wat genuanceerder en stelt voorzitter Vandamme dat "We kunnen het uitschreeuwen van woede en die heerst volop bij onze landbouwers, maar we moeten ons meer dan ooit de vraag stellen waar we naartoe moeten in de toekomst."

Volgens hem is er een stevig juridisch onderbouwd kader nodig om vergunningen te kunnen verkrijgen. "Lukt dat niet, dan stopt het en wordt elke ondernemerszin in de landbouw gefnuikt. Wij hopen dat iedereen dat goed beseft. Daarom roepen we op om het gezond boerenverstand terug te laten komen in dit al zo moeilijke dossier." ABS is van mening dat, hoe ontgoocheld de landbouw ook is, er met enige toekomstgerichtheid en milieukundig naar het stikstofdossier moet gekeken worden.

DE NATUURWERELD VERLIEST EEN ICOON!

Op 1 mei 2022 overleed Robert Jooris. Voor velen was Robert een bekende, een mentor, een bezieler, maar vooral een eminent herpetoloog en een minzaam man. Hoewel hij in de jaren '70 vooral zijn sporen verdiende met baanbrekend onderzoek naar vleermuizen, zullen velen Robert herinneren als 'de man van de amfibieën en reptielen'. Hij was jarenlang de bezieler van Hyla, de herpetologische werkgroep van Natuurpunt waarin hij zowat alles op zich nam. Hij was uitermate gefascineerd door het moeilijke verhaal van de groene kikkers wat leidde tot de publicatie van het boek 'Pelophylax', de groene wachters aan de waterkant', een uitzonderlijke bijdrage die nog lang als referentie zal worden geraadpleegd. Voor Robert was studie op zich niet het doel. Die studie moest zich ook vertalen in meer en betere natuur, vooral dan voor amfibieën en reptielen.

LOBBYEN IS EEN KUNST, EN KUNST IS DUUR

Uit onderzoek naar de economische impact van de pesticidensector in Europa blijkt dat de kosten van de sector, die door de maatschappij moeten worden gedragen (gevolgen voor biodiversiteit, waterkwaliteit, ecosysteemdiensten, gezondheid), dubbel zo groot zijn als de winst die de industrie maakt. Om zijn bestaan te redden doet de sector enorm veel lobbywerk. De uitgaven in verband met lobbyen benaderen 10 miljoen euro per jaar, alleen al voor de Europese markt. Dit bedrag is groter dan het budget van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) dat bestemd is voor de regulering van bestrijdingsmiddelen. Momenteel hebben vier bedrijven – Bayer, BASF, Syngenta/ChemChina en Corteva – bijna driekwart van de markt voor bestrijdingsmiddelen en bijna 60% van de markt voor landbouwzaden in handen.

(Bureau for the Appraisal of Social Impacts for Citizen information, 30-11-2022, een uitvoerige beschrijving van het lobbywerk is te vinden op https://corporateeurope.org/en/2022/03/loud-lobby-silent-spring)

OOK IN OUDENAARDE PFAS?

Volgens de nieuwssite Apache (25-05-2022) wil de steenbakkerij Vande Moortel een kleiput in Oudenaards groengebied dempen met PFAS-houdende grond. Omwonenden vrezen dat het om opgegraven grond van de Oosterweelwerken gaat.

Het bedrijf kreeg in 2009 al een vergunning om de put te vullen, maar vroeg recent een versoepeling van de voorwaarden aan. Die wijziging moet toelaten dat grond gebruikt kan worden gebruikt met een gehalte tot 8 microgram PFAS per kilogram droge stof.

De gevraagde wijziging voedt de vrees dat de gronden afkomstig zullen zijn van de Oosterweelwerken. Die zouden dan per schip via de Schelde vanuit Antwerpen naar de Oudenaardse deelgemeente Nederename worden gebracht. Directeur Peter Vande Moortel wil niet reageren op concrete vragen over het hoe en het waarom van de gevraagde wijziging en wil ook niet antwoorden op de vraag waar de gronden vandaan komen.

Het is niet de eerste keer dat plannen om de oude kleiput te vullen voor commotie zorgen. De kleiput, die tussen de Schelde en de spoorweg in de Oudenaardse deelgemeente Nederename ligt, staat nu onder water en vormt een grote vijver. De plannen om de kleiput te dempen, bestaan al langer. In 2009 werden ze ook vergund. Voorwaarde daarbij is wel dat de chemische samenstelling van het bodemmateriaal voldoet aan de wettelijk vastgelegde waarden voor vrij gebruik van bodemmaterialen. Omdat de nabestemming van het terrein groengebied is, moet aarde gebruikt worden die niet verontreinigd is.

In 2014 liep het een eerste keer mis. Vlaamse Waterweg (toen nog Waterwegen en Zeekanaal) wilde baggerspecie in de kleiput storten. Buurtbewoners gingen met succes in beroep tegen de vergunning die werd uitgereikt door de provincie Oost-Vlaanderen. Nog voor toenmalig Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege (CD&V) het finale oordeel moest vellen, trok Vlaamse Waterweg de aanvraag opnieuw in. Acheraf bleek dat Vlaamse Waterweg al 5,3 miljoen euro 'reserveringskosten' of 'huur' had betaald aan Steenbakkerij Vande Moortel om het slib te kunnen dumpen. Minister Weyts beloofde het geld terug te vorderen, maar of dat ook lukte, is onduidelijk.

SALAMANDER-ETENDE SCHIMMEL

Er is een salamander-etende schimmel (*Batrachochytrium salamandrivorans)* in opmars in Europa. Oorspronkelijk was de schimmel helemaal niet zo agressief en schadelijk. In Azië hebben de salamandersoorten er geen last van. Maar door internationale handel kon de schimmel zich verspreiden en richt nu aanzienlijk veel schade aan in onze contreien. De schimmel doodt een amfibie op amper enkele weken tijd en roeit zo volledige populaties uit. Uit onderzoek van de Gentse universiteit (doctoraatstudie Lieze Rouffaer) blijkt dat veel gebieden in Europa al aangetast zijn met de schimmel. Kort nadat de schimmel in Nederland opdook, verspreidde de schimmelziekte zich naar omliggende landen zoals Duitsland en zelfs tot in Spanje. Maar ook België is niet gespaard gebleven met bevestigde uitbraken in het zuiden van het land maar nog niet in Vlaanderen.

Het probleem is dat de schimmel zich kan voeden met planten en dus niet meer weg te krijgen is uit besmette gebieden zodat het moeilijk wordt om daar de vuursalamanders en andere salamandersoorten te herintroduceren. Er moet dus ingezet worden op preventie om ervoor te zorgen dat niet-besmette gebieden niet worden aangetast. Zieke amfibieën kunnen gemeld worden op het speciaal e-mailadres: meldpuntziekeamfibieen@ugent.be.

(VRT nieuws, 30-03-2022)

ZULTE POMPT 200.000 EURO IN AANKOOP GRONDEN IN GAVERBEEKSE MEERSEN

De gemeente Zulte geeft een subsidie van 200.000 euro aan Natuurpunt voor de aankoop van natte weilanden in de Gaverbeekse Meersen. Het gaat om een gebied van 7,5 hectare dat men verder wil ontwikkelen tot een natuurge-

bied, dat toegankelijk wordt voor wandelaars.
De gronden liggen in een ruimer natuurgebied, dat al deels door het Vlaamse Gewest werd erkend als natuurreservaat. De gronden vormen daarbij ook een natuurlijke buffer voor wateroverlast. Door deze aankoop komt er in totaal een kleine 30 hectare natuurgebied in het beheer van Natuurpunt en het Agentschap Natuur en Bos en dit biedt veel mogelijkheden voor de natuurliefhebbers.
(Het Laatste Nieuws, 28-01-22)

DE ENE BOOM IS DE ANDERE NIET

Uit een grootschalige studie van de KU Leuven blijkt dat één oude boom positievere effecten op iemands gezondheid heeft dan tien kleine jonge bomen. De studie heeft verbanden kunnen leggen tussen de aanwezigheid van verschillende types bomen en het gebruik van geneesmiddelen voor hart- en vaatziekten en mentale aandoeningen. De gegevens over 616.379 bomen in het volledige Brussels Gewest werden gekoppeld aan data over de verkoopcijfers van geneesmiddelen voor hart- en vaatziekten en mentale aandoeningen in het Brussels Gewest. In het onderzoek werd ook rekening gehouden met andere socio-economische factoren die een invloed hebben op iemands gezondheid. Zo zijn welstellende buurten bijvoorbeeld vaker groen, en bepaalt sociaaleconomische status sterk de cardiovasculaire gezondheid.
Uit de resultaten bleek dat er minder geneesmiddelen gebruikt werden in gebieden waar bomen met een grote kruin, dus oudere en meer ontwikkelde bomen, aanwezig waren.
Professor Aerts doet daarom een oproep naar stadsplanners en projectontwikkelaars om oude bomen zo veel als mogelijk te laten staan want ze zijn niet te compenseren. Al te vaak worden er in steden, na klachten van misnoegde burgers, oudere bomen gekapt wegens zogezegd overlast. Besturen schermen dan meestal met het argument dat de bomen zullen vervangen worden maar dat blijkt dus onvoldoende te compenseren.

JE HOEFT JE AUTO NIET MEER TE WASSEN, MAAR DAT IS GEEN GOED NIEUWS!

Het aantal vliegende insecten in Groot-Brittannië is tussen 2004 en 2021 met bijna 60% gedaald, zo blijkt uit een onderzoek waarbij restanten van insecten op kentekens van auto's werden geteld. Een gelijkaardig onderzoek naar autoruiten op het platteland van Denemarken (1997 tot 2017) stelde een afname van 80% in abundantie vast.
(The Guardian, 05-05-2022)

MAAI MEI NIET 2022: ELKE DAG ETEN VOOR 17 MILJOEN BIJEN

Maai Mei Niet 2022 in cijfers: 17 miljoen bijen kregen elke dag te eten, 105 gemeenten namen deel, nectarkampioen: paardenbloem, meest getelde bloem: madelief (67.921), 9.200 geregistreerde deelnemers, 208.451 bloemen geteld in 2.465 tuinen. Eten voor 17 miljoen bijen. En dat elke dag. Dat is het resultaat van de tweede editie van Maai Mei Niet. Vorig jaar waren dat er nog 14 miljoen. Die cijfers zijn een extrapolatie op basis van het aantal mensen dat bloemen heeft geteld in hun tuin en het aantal mensen dat zich heeft geregistreerd. De meest getelde bloem was net als vorig jaar madelief (dit jaar 67.921 stuks). Ook de nectarkampioen is dezelfde gebleven: de paardenbloem (dagelijkse productie van 11,87 mg nectarsuiker per dag per m^2). Wie vorig jaar een heel gazon liet groeien, botste in juni op een onbeheersbare grasmat. Door vanaf dit jaar een kleiner stuk niet te maaien, maar dat gefaseerde maaien wel het hele jaar vol te houden, zorg je voor een duurzamer effect waar de bestuivers veel meer aan hebben. Veel gemeenten gebruikten de symbolische deelname van vorig jaar als opstap naar doordachtere maaiplannen. Meer op maat, minder gefocust op kort gazon en meer op een biodivers beheer. Dat is erg goed nieuws voor onze biodiversiteit.
(Knack, 08-06-2022)

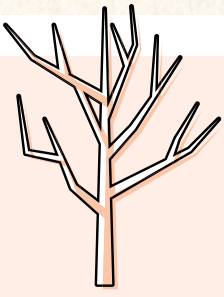

We delen in de rouw van

Jan Van Den Berghe en familie bij het overlijden van moeder Begga Broeckaert (°8-4-1928) op 26 maart 2022. Vader en moeder Van Den Berghe waren een hele tijd actief bij de Stichting Omer Wattez destijds (nu MOW). Ze waren trouw lid van De Wielewaal (nu Natuurpunt).

Boekbespreking

door Walter Belis

Desmet R., 2022. *Vlindergefladder*, lief en leed van vlinders, in eigen beheer, ISBN 978 90 8298421 7, 30 euro (zonder verzendingskosten). Voor meer info desmet.rik1@gmail.com

Wie het prachtige boek *De Argonne, een indringende kijk …* (Desmet *et al*., 2019) gelezen heeft, weet dat Rik Desmet nog graag een aanvulling over de dag- en nachtvlinders had willen schrijven, maar het boek was al vrij lijvig geworden en het project werd toen uitgesteld. Rik heeft intussen in dit verband veel onderzoek op het terrein verricht en de beoogde publicatie heeft zich wederom 'ontpopt' tot een schitterend boek. Schitterend, niet alleen omwille van de mooie illustraties en foto's maar ook inhoudelijk.

Wat maakt dit boek nu zo interessant? Aan (determinatie)gidsen over dag- en nachtvlinders is er momenteel geen gebrek maar geen enkel van deze moderne naslagwerken rept met één woord over het ontstaan van het vlinderonderzoek en de vele, oude publicaties die ooit over dit onderwerp zijn verschenen. Om dit uit te pluizen is veel moed en tijd nodig. Rik Desmet startte met het lezen van een aantal artikels. Dit wekte de nieuwsgierigheid naar steeds meer informatie over vlinders. Zich verder verdiepend in wetenschappelijke artikels en oude boeken, merkte de auteur dat de kennis over vlinders, kunst en wetenschap de voorbije eeuwen elkaar beïnvloed hebben en vaak in één adem vermeld worden. Ongetwijfeld valt er nog meer nectar te halen uit de oude literatuur maar Rik Desmet fladderde van het ene naslagwerk naar het andere en pikte nuttige weetjes op die hij tot een nieuw geheel verwerkte. Het was immers niet zijn betrachting de geschiedenis van het vlinderonderzoek tot in de kleinste details uit de doeken te doen. Uiteraard heeft de auteur zich niet beperkt tot niet voor de hand liggende wetenswaardigheden, hij vouwt het vlinderleven voor ons open op een zeer origine wijze.

Daarnaast heeft Rik Desmet zijn hart en ziel verloren in de Argonne. Hij is niet alleen. Veel Natuurpunters van de oudere generatie hebben deze uniek mooie streek ontdekt dankzij JNM-kampen, en velen zijn nadien geregeld blijven terugkeren. Desmet kent de Argonne als zijn broekzak. Dat blijkt ook uit *De Argonne, een indringende blik …* Vermits hij zijn onderzoek naar dag- en nachtvlinders ook in de Argonne verricht, lag het voor de hand dat er geregeld naar deze streek wordt verwezen. Dit gloednieuwe boek bevat eveneens een soortenlijst van de vlinders van de Argonne, het resultaat van een jarenlange vlinderinventarisatie in een deel van de streek door Rik Desmet, Bernard Misonne en Jean-Pierre Lamoline. Deze soortenlijst geeft uiteraard een overzicht van de dag- en nachtvlinders die je nu in de Argonne kan aantreffen. Ook verdwenen, bedreigde en nieuwe soorten worden beschreven. Het is dankzij dit langdurige onderzoek en zijn geologische kennis van de Argonne dat de auteur de biotopen uitstekend kan toelichten. *Vlindergefladder* is een boek waarin je grasduint en telkens weer terugkeert. Het is een perfecte aanvulling op en een uitdieping van zijn eerdere publicatie over de Argonne.

MEANDER #3
jaargang 20 | juli-augustus-september 2022
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773
driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Rechtzetting

Willy Herreman maakte er ons terecht attent op dat er in de vorige Meander, pagina 8, een fout stond. De wetenschappelijke naam van vogelkers is niet *Prunus avium* maar wel *Prunus padus*. Bovendien is *Verbena bonariensis* niet zomaar ons inlands ijzerhard maar wel stijf ijzerhard.

Birdathon 2022

Het zit er op. 24u rondcrossen binnen VA+ en alles wat je ziet invoeren. Dikke fun natuurlijk, maar ook heel bruikbare data voor de broedvogelatlas. Wat dacht je van baltsende houtsnippen, koppeltjes roodborsttapuit met voedseltransport, etc... We klokken af op 114 soorten (zonder exoten).

In de eerste uurtjes van de nacht wordt nachtegaal en steenuil al toegevoegd. In de ochtend en voormiddag dikt de lijst natuurlijk pijlsnel aan en de kaap van 100 wordt gauw gerond. Kwartel, zwarte ooievaar, rode wouw, havik, bos- en zwarte ruiter, wielewaal zijn de bijzonderste waarnemingen die er bij komen.

In de namiddag wordt het moeilijker. De zangertjes vallen stil(ler). De 'gemakkelijke' soortjes staan er al op. Middelste bonte specht, gekraagde roodstaart en roodborsttapuit komen er nog bij. Toch ook semi-zeldzaamheden binnen VA+.

Rekenend op een trekkende toevalstreffer genre zwarte stern en dwergmeeuw worden de grote plassen andermaal bezocht, maar ze laten zich niet zien. Ook zomertaling, paapje, zwarte specht, oehoe, geoorde fuut, goud- en appelvink komen niet op het lijstje. Ze zitten er nochtans, maar natuurlijk erg dun gezaaid en dus moeilijk te vinden. Onder de noemer algemener missen we ook kerkuil en witgat. Voor bosrietzanger, spotvogel, wespendief kon het ook al (er zijn er al gezien) maar was het nog wat aan de vroege kant.

's Avonds komen er nieuwe kansen. We missen nog wat uilen. Rans- en bosuil komen er nog bij, net als grauwe vliegenvanger en de laatste aanvulling is een baltsende houtsnip in Ronse.

Eindresultaat: 114 soorten. 10 minder in vergelijking met vorig jaar, maar toch een zeer mooi en verdienstelijk resultaat. Met +620 ingevoerde waarnemingen van meer dan 30 waarnemers staat er ook een schat aan data op ons portaal. Handig voor de broedvogelatlas!

Wat ook opvalt is hoe moeilijk of zelfs onmogelijk het is geworden om sommige soorten nog te zien. De grauwe gors zijn we al lang kwijtgespeeld als broedvogel in VA+. Zomertortel: noppes. Van 700-800 broedparen 1988-1990 naar 0. Matkop: staat op het punt te verdwijnen. Ringmus: 1 waarneming. Ja, voor veel soorten zijn de dichtheden héél laag geworden.

Bedankt aan iedereen voor de toevoegingen groot of klein. Hopelijk hebben jullie er veel plezier aan beleefd.

Dimitri Van de Populiere

Zanglijster — © Rik Desmet

v.u. Dirk Criel, Zottegemstraat 2, 9688 Maarkedal - T. 055 45 66 10